

Έκθεση της Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Προσφύγων-Εγκλωβισμένων-Αγνοουμένων-Παθόντων για την ενότητα θεμάτων που περιλαμβάνονται στο επισυνημμένο παράρτημα και τα οποία αφορούν τις αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακών περιουσιών στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου και τις αγοραπωλησίες τουρκοκυπριακών περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές της Δημοκρατίας

Παρόντες:

Αριστοφάνης Γεωργίου, πρόεδρος	Γεώργιος Γεωργίου
Κώστας Παπακώστας	Σοφοκλής Φυττής
Κίκης Γιάγκου	Αντιγόνη Παπαδοπούλου
Ανδρέας Παπαπολυβίου	Γιώργος Βαρνάβα
Λευτέρης Χριστοφόρου	Χριστόδουλος Ταραμουντάς

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Προσφύγων-Εγκλωβισμένων-Αγνοουμένων-Παθόντων εξέτασε τα υπό αναφορά θέματα σε αρκετές συνεδρίες της, που πραγματοποιήθηκαν στο χρονικό διάστημα μεταξύ 14ης Νοεμβρίου 2001 και 22ας Φεβρουαρίου 2006. Ειδικότερα, το πρώτο και δεύτερο υπό αναφορά θέμα, ενεγράφησαν έπειτα από πρόταση του προέδρου της επιτροπής κ. Αριστοφάνη Γεωργίου στις 30 Ιουλίου 2001 και στις 24 Οκτωβρίου 2001, αντίστοιχα, το τρίτο υπό αναφορά θέμα ενεγράφη έπειτα από πρόταση των βουλευτών κ. Σοφοκλή Φυττή και Αντιγόνης Παπαδόπουλου στις 29 Μαΐου 2002 και το τέταρτο υπό αναφορά θέμα ενεγράφη έπειτα από απόφαση της επιτροπής στις 18 Μαΐου 2005.

Στο στάδιο της εξέτασης των πιο πάνω θεμάτων, κλήθηκαν και παρευρέθηκαν ενώπιον της επιτροπής ο πρώην Υπουργός Εσωτερικών κ. Χριστόδουλος Χριστοδούλου, ο νυν Υπουργός Εσωτερικών κ. Ανδρέας Χρίστου, ο διευθυντής του

Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ο διευθυντής της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, εκπρόσωποι των Υπουργείων Εξωτερικών, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως (αστυνομία), Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος, ο πρώην Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κ. Αλέκος Μαρκίδης και ο νυν Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κ. Πέτρος Κληρίδης, εκπρόσωποι του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού (ΚΟΤ), της Παγκύπριας Ένωσης Προσφύγων (ΠΕΠ), των αγροτικών οργανώσεων ΠΕΚ, ΕΚΑ, “Αγροτική” και “Παναγροτικός Σύνδεσμος” και της ΠΟΒΕΚ, ο πρόεδρος της Επιτροπής Κατεχόμενων Δήμων (δήμαρχος Αμμοχώστου), οι δήμαρχοι Κερύνειας, Λαπήθου και Καραβά, εκπρόσωποι του ΕΤΕΚ, της Ομοσπονδίας Συνδέσμων Εργολάβων Οικοδομών Κύπρου (ΟΣΕΟΚ) και του Συνδέσμου Κτηματομεσιτών Επιχειρηματιών Κύπρου.

Διευκρινιστικό σχόλιο

Όπως είναι γνωστό, η εξέταση και συζήτηση του πρώτου, δεύτερου και τρίτου θέματος ολοκληρώθηκε το φθινόπωρο του 2002, αλλά, παρ’ όλο που είχε ετοιμαστεί και το σχετικό προσχέδιο έκθεσης για την ολομέλεια του σώματος, τελικά για πολιτικούς λόγους δεν κρίθηκε σκόπιμη η προώθησή του, εξαιτίας διάφορων εξελίξεων που μεσολάβησαν στο πολιτικό προσκήνιο τη χρονική περίοδο 2002-2004. Συγκεκριμένα, είχαν μεσολαβήσει, ανάμεσα σ’ άλλα, η διεξαγωγή διαπραγματεύσεων και συνομιλιών για τη λύση του κυπριακού προβλήματος με βάση το Σχέδιο Ανάν, το σχετικό δημοψήφισμα για την υιοθέτηση ή όχι του εν λόγω σχεδίου λύσης, το άνοιγμα των διόδων από και προς τα κατεχόμενα, καθώς και η πλήρης ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

A. ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. Ο πρόεδρος της επιτροπής κ. Αριστοφάνης Γεωργίου, ως εισηγητής του πρώτου και δεύτερου θέματος, πριν από την έναρξη της συζήτησής τους

ενώπιον της επιτροπής, για σκοπούς διευκόλυνσης της εξέτασης των θεμάτων και συγκέντρωσης όλων των αναγκαίων στοιχείων για τη μελέτη τους, μέσω επιστολών του ημερομηνίας 2 και 21ης Αυγούστου 2001, διαβίβασε στον πρώην Υπουργό Εξωτερικών κ. Ιωάννη Κασουλίδη, στον πρώην Υπουργό Εσωτερικών κ. Χριστόδουλο Χριστοδούλου και στον πρώην Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας κ. Αλέκο Μαρκίδη δεκαεπτά ερωτήματα. Επιπρόσθετα, ο ίδιος εισηγητής προέβη και σε συγκεκριμένες καταγγελίες προς τους πιο πάνω (Υπουργό Εσωτερικών και Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας) σχετικά με στοιχεία που περιήλθαν σε γνώση του και αφορούσαν αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα και τουρκοκυπριακών περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές.

Παρατίθενται ενδεικτικά ορισμένα από τα πιο πάνω ερωτήματα:

- α. Ποια Αρχή έχει την ευθύνη να εγκρίνει πωλήσεις τουρκοκυπριακών περιουσιών σε Ελληνοκυπρίους και αλλοδαπούς και ποιος είναι αρμόδιος να αποφασίζει για τη μεταβίβαση τέτοιων περιουσιών;
- β. Πόσοι Τουρκοκύπριοι αποτάθηκαν στις αρχές του κράτους για μεταβίβαση περιουσιών τους που βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές;
- γ. Αληθεύουν οι πληροφορίες ότι για λογαριασμό Τουρκοκυπρίων ενεργούν Ελληνοκύπριοι εξουσιοδοτημένοι αντιπρόσωποί τους και, αν ναι, ποιοι είναι αυτοί;
- δ. Είναι σε γνώση της κυβέρνησης ότι Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες που ζουν σε συνοικισμούς που ανεγέρθηκαν σε τουρκοκυπριακή γη έχουν ειδοποιηθεί από Ελληνοκυπρίους που αγόρασαν περιουσίες από Τουρκοκυπρίους να εγκαταλείψουν τα ακίνητα στα οποία διαμένουν ή ασκούν το επάγγελμά τους;

- ε. Πόσες τουρκοκυπριακές περιουσίες έχουν χρησιμοποιηθεί από Ελληνοκυπρίους για ουσιαστική και μόνιμη ανάπτυξη και με ποιο τρόπο έγινε αυτό;
- στ. Γνωρίζουν οι αρμόδιες υπηρεσίες του κράτους πόσα ξενοδοχεία και τουριστικές μονάδες Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα λειτουργούν και, αν ναι, ποιοι έχουν την κατοχή, τη χρήση και την εκμετάλλευσή τους;
- ζ. Κατέχουν οι υπηρεσίες του κράτους στοιχεία για την εκμετάλλευση των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα; Αν ναι, να κατατεθούν τα στοιχεία που αφορούν ξενοδοχεία, βιομηχανίες και μεγάλες επιχειρήσεις που εγκατέλειψαν οι Ελληνοκύπριοι το 1974 λόγω της τουρκικής εισβολής.
- η. Γνωρίζει η κυβέρνηση αν Ελληνοκύπριοι έχουν μεταβιβάσει ή πωλήσει περιουσίες τους που βρίσκονται στα κατεχόμενα σε Τουρκοκυπρίους;
- θ. Γνωρίζει η κυβέρνηση πόσες και ποιες περιουσίες Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα έχουν πωληθεί σε μη Κυπρίους ή κατά πόσο μη Κύπριοι κατέχουν περιουσίες στα κατεχόμενα;
- ι. Με ποιο τρόπο προστατεύονται οι πρόσφυγες που κατέχουν τουρκοκυπριακές περιουσίες;
- ια. Πόσα και ποια αγοραπωλητήρια έγγραφα έχουν πιστοποιηθεί μέχρι σήμερα από πρεσβείες μας τα οποία αφορούν πωλήσεις ελληνοκυπριακών ή τουρκοκυπριακών περιουσιών; Αν κρατούνται αντίγραφα, να αποσταλούν στη Βουλή.

Επίσης, ο κ. Αριστοφάνης Γεωργίου, με επιστολή του ημερομηνίας 13 Δεκεμβρίου 2001 προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, ζήτησε να κατατεθούν στοιχεία αναφορικά και με τα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Πόσες και ποιες κυπριακές εταιρείες έχουν λάβει άδεια από την Κυπριακή Δημοκρατία και από πότε, για να αναπτύξουν δραστηριότητα στις κατεχόμενες περιοχές και τι είδους δραστηριότητα αναπτύσσουν;
- β. Έχει διερευνηθεί το γεγονός δραστηριοποίησης εταιρειών άλλων χωρών στα κατεχόμενα και, αν ναι, ποιες είναι αυτές και τι εργασίες εκτελούν;
- γ. Έχει διερευνηθεί το γεγονός της συνεργασίας ξένων νομικών ή φυσικών προσώπων με Ελληνοκυπρίους που δραστηριοποιούνται στα κατεχόμενα;
- δ. Πόσες περιπτώσεις Ελληνοκυπρίων έχουν διερευνηθεί για πωλήσεις ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα;

Επιπρόσθετα, ο κ. Αριστοφάνης Γεωργίου απευθύνθηκε προς το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και προς τον ΚΟΤ και ζήτησε στοιχεία αναφορικά με τα εξής:

- α. Έχει δοθεί άδεια από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού για εμπορικές δραστηριότητες Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα και ποιο είναι το καθεστώς που επικρατεί στην ελεύθερη ζώνη στην Αραδίππου;
- β. Ποιες ξενοδοχειακές μονάδες και ποια οργανωμένα διαμερίσματα λειτουργούν σήμερα στα κατεχόμενα τα οποία λειτουργούσαν και πριν από το 1974; Ποια έχουν μετονομαστεί, ποια προβάλλονται μέσω του διαδικτύου και ποιοι τα διαχειρίζονται;
- γ. Συμμετείχαν σε τουριστικές εκθέσεις και εκπρόσωποι τουριστικών καταλυμάτων που βρίσκονται στα κατεχόμενα και ποιες ήταν οι ενέργειες του ΚΟΤ προς τους διοργανωτές των εκθέσεων αυτών για αποτροπή της συμμετοχής τους;

Στα πλαίσια της εισαγωγής ενώπιον της επιτροπής του πρώτου και δεύτερου θέματος, ο εισηγητής τους κ. Αριστοφάνης Γεωργίου ανέφερε ότι όλα τα θέματα που εξετάζει η επιτροπή είναι πάρα πολύ σοβαρά, γιατί αφορούν σημαντικές

πτυχές του πολιτικού προβλήματός μας και των προβλημάτων του προσφυγικού κόσμου, καθώς και του αγώνα για επιστροφή του στις πατρογονικές εστίες και περιουσίες του. Όπως επίσης επισήμανε ο ίδιος, πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά την επεκτατική πολιτική του ψευδοκράτους και τη συνεχή προσπάθειά του για αλλοίωση όλων των ελληνοκυπριακών στοιχείων στα κατεχόμενα. Συνεχίζοντας, ο ίδιος δήλωσε ότι η κυβέρνηση θα πρέπει με τη συμβολή και του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας να εξεύρει τους κατάλληλους τρόπους αντιμετώπισης της ανησυχητικής αυτής κατάστασης που προέκυψε τον τελευταίο καιρό, εξαιτίας της έξαρσης του ενδιαφέροντος για αγορά τουρκοκυπριακών περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές και πώληση ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα. Όπως επίσης επισήμανε ο ίδιος, επιβάλλεται να γίνουν προσεκτικοί χειρισμοί όσον αφορά την κατάσταση αυτή ιδιαίτερα εκτός της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, ώστε όχι μόνο να εξυπηρετηθούν τα συμφέροντα των Κυπρίων πολιτών, αλλά παράλληλα να ικανοποιηθούν και οι διεκδικήσεις μας για δίκαιη επίλυση του κυπριακού προβλήματος.

Ολοκληρώνοντας, ο κ. Αριστοφάνης Γεωργίου δήλωσε ότι τον λυπεί ιδιαίτερα το γεγονός ότι ορισμένοι Ελληνοκύπριοι ενεργούν με μοναδικό γνώμονα το κέρδος, παρά το ότι ζουν σε ένα κράτος με προβλήματα κατοχής και ύπαρξης θυμάτων εξαιτίας της τουρκικής εισβολής, αδιαφορώντας για το ότι υπάρχουν πολύ μεγαλύτερες αξίες από το “κέρδος”, όπως η ελευθερία και η δημοκρατία.

2. Οι εισηγητές του τρίτου υπό αναφορά θέματος κ. Σοφοκλής Φυττής και κ. Αντιγόνη Παπαδοπούλου, κατά την εισαγωγή του θέματος ενώπιον της επιτροπής, επισήμαναν την τεράστια σημασία της δημόσιας καταδίκης του ψευδοκράτους, το οποίο, αφού πρώτα σφετερίστηκε τις ελληνοκυπριακές

περιουσίες των προσφύγων στα κατεχόμενα, τις πώλησε και συνεχίζει να τις πωλεί σε διάφορους επίδοξους αγοραστής.

Ειδικότερα, όπως ανέφεραν οι ίδιοι, οι ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα έχουν δημευθεί από το κατοχικό καθεστώς και παραχωρήθηκαν ή πωλήθηκαν σε Τουρκοκύπριους, σε εποίκους, σε αξιωματούχους του ψευδοκράτους και της Τουρκίας, σε κατοίκους του εξωτερικού, ακόμη και σε βουλευτές και αξιωματούχους ξένων χωρών.

Όπως επισήμαναν επίσης οι ίδιοι, στις ελληνοκυπριακές περιουσίες έχουν ανεγερθεί σπίτια, ξενοδοχεία, κέντρα αναψυχής, δημόσια κτίρια και διάφορα μνημεία του ψευδοκράτους.

Συνεχίζοντας, οι εν λόγω εισηγητές τόνισαν ότι είναι απαράδεκτο το γεγονός τα τελευταία χρόνια να προβάλλονται διαφημίσεις από διάφορα κτηματομεσιτικά γραφεία του εξωτερικού είτε μέσω του διαδικτύου είτε μέσω ξένων εφημερίδων, κυρίως της Μεγάλης Βρετανίας, ότι πωλούνται σπίτια και περιουσίες στη βόρεια Κύπρο. Γι' αυτό, απευθυνόμενοι προς τους εκπροσώπους των αρμόδιων υπουργείων και υπηρεσιών, ζήτησαν να κατατεθούν στοιχεία αναφορικά με τα ακόλουθα ερωτήματα:

- α. Ποια μέτρα έχουν ληφθεί μέχρι σήμερα ή θα ληφθούν για αντιμετώπιση της όλης κατάστασης, ώστε να παρεμποδιστεί η παράνομη πώληση των ελληνοκυπριακών περιουσιών σε τρίτους;
- β. Υπάρχει διαρκής παρακολούθηση και δραστηριοποίηση όσον αφορά το θέμα των διαφημίσεων για πώληση της ελληνοκυπριακής περιουσίας στα κατεχόμενα από κτηματομεσιτικά γραφεία και άλλους εμπλεκόμενους; Υπάρχει διαθέσιμο κονδύλι αναφορικά με τη λήψη μέτρων για ενημέρωση των επίδοξων αγοραστών ότι οι εν λόγω αγοραπωλησίες είναι παράνομες και ότι δεν πρόκειται να νομιμοποιηθούν με τη λύση του Κυπριακού;

3. Η ανάγκη για εγγραφή του τέταρτου θέματος από την επιτροπή προέκυψε στη συνέχεια εξαιτίας της συνεχιζόμενης και αυξανόμενης εκμετάλλευσης των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα με την παράνομη οικοδομική δραστηριότητα και τουριστική ανάπτυξη. Επιπρόσθετα, το όλο θέμα παρουσιάζει και μια άλλη πτυχή που αφορά τις πωλήσεις/μεταβιβάσεις ελληνοκυπριακών περιουσιών από Ελληνοκυπρίους σε Ελληνοκυπρίους ή από Ελληνοκυπρίους σε Τουρκοκυπρίους ή ξένους. Κατά συνέπεια, πρέπει να υπάρξει προβληματισμός, ώστε να εξευρεθούν οι κατάλληλοι τρόποι χειρισμού και να καταβληθούν συντονισμένες ενέργειες για την αντιμετώπιση των φαινομένων αυτών.

B. ΘΕΣΕΙΣ ΕΜΠΛΕΚΟΜΕΝΩΝ ΜΕΡΩΝ

1. Υπουργείο Εσωτερικών

Το Υπουργείο Εσωτερικών, ανταποκρινόμενο στο αίτημα του προέδρου της επιτροπής κ. Αριστοφάνη Γεωργίου για κατάθεση στοιχείων για σκοπούς διευκόλυνσης της μελέτης αλλά και διερεύνησης των θεμάτων αυτών, αίτημα το οποίο διαβιβάστηκε μέσω επιστολών υπό τη μορφή δεκαεπτά ερωτημάτων, απέστειλε απαντητική επιστολή με ημερομηνία 7 Νοεμβρίου 2001. Στην πρώτη παράγραφο της εν λόγω επιστολής ο τότε Υπουργός Εσωτερικών ανέφερε ότι όλες οι απαντήσεις ετοιμάστηκαν σε συνεργασία με το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, τον Υπουργό Εξωτερικών και άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες του κράτους.

Ειδικότερα, μερικές από τις απαντήσεις αυτές, όπως εμπλουτίστηκαν και εκσυγχρονίστηκαν στην πορεία της εξέτασης των θεμάτων με νεότερα στοιχεία, τίθενται αναλυτικά πιο κάτω¹:

---

¹ Τα πλήρη στοιχεία που κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής είναι καταχωρισμένα στους οικείους φακέλους του Αρχείου της Βουλής και λόγω του μεγάλου όγκου τους δεν μπορεί να γίνει εκτενής αναφορά τους στην έκθεση αυτή.

α. Όλες οι υποθέσεις που αφορούν πωλήσεις τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας, είτε για κατάθεση του πωλητηρίου εγγράφου για σκοπούς ειδικής εκτέλεσης είτε για μεταβίβαση, κατατίθενται στα κατά τόπους επαρχιακά κτηματολογικά γραφεία, τα οποία, αφού ετοιμάσουν σχετική έκθεση για κάθε υπόθεση, την υποβάλλουν στο διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας για περαιτέρω εξέταση. Ο διευθυντής του τμήματος αυτού, αφού ετοιμάσει την έκθεση, τη διαβιβάζει στο διευθυντή της Υπηρεσίας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, ο οποίος στη συνέχεια την υποβάλλει με τις δικές του απόψεις και εισηγήσεις στο γενικό διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών για λήψη απόφασης από τον Υπουργό Εσωτερικών, σύμφωνα με τις διατάξεις των νόμων περί Ακινήτου Ιδιοκτησίας (Προσωρινές Διατάξεις) και περί Τουρκοκυπριακών Περιουσιών (Διαχείριση και Άλλα Θέματα) (Προσωρινές Διατάξεις). Ο Υπουργός Εσωτερικών, ο οποίος είναι ο Κηδεμόνας Τουρκοκυπριακών Περιουσιών με βάση τον πιο πάνω νόμο για τις τουρκοκυπριακές περιουσίες, καθοδηγείται από τη σχετική νομοθεσία και τις νομικές συμβουλές του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας και ανάλογα εγκρίνει ή απορρίπτει τη δικαιοπραξία με βάση τα περιστατικά της κάθε υπόθεσης ξεχωριστά.

Οι Τουρκοκύπριοι που μετέβησαν στο εξωτερικό για μόνιμη εγκατάσταση πριν από την τουρκική εισβολή και κατοχή δικαιούνται να υποβάλουν αίτηση για αποδοχή ή όχι της δήλωσης πώλησης της περιουσίας τους. Η απόφαση του Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών διαβιβάζεται στο διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, ο οποίος σε περίπτωση έγκρισης διαβιβάζει την υπόθεση για διεκπεραίωση στο οικείο επαρχιακό κτηματολογικό γραφείο και σε περίπτωση απόρριψης ενημερώνει ανάλογα τον αιτητή. Μέχρι σήμερα μόνο Ελληνοκύπριοι, είτε προσωπικά είτε με εταιρείες τους, είναι

αγοραστές τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας και δεν έχει διαπιστωθεί οποιαδήποτε αγορά από αλλοδαπούς.

- β. Από το 1974 μέχρι τις 8 Νοεμβρίου 2005 έχουν διεκπεραιωθεί στα κτηματολογικά γραφεία 142 υποθέσεις αγοραπωλησίας τουρκοκυπριακής περιουσίας που αφορούν 217 τεμάχια συνολικής έκτασης 1 720 σκαλών. Έχουν υποβληθεί και βρίσκονται υπό εξέταση ή ενώπιον του Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών για απόφαση άλλες 111 περιπτώσεις που αφορούν 374 τεμάχια συνολικής έκτασης 1 479 σκαλών. Τριάντα αιτήσεις έχουν απορριφθεί. Επί συνόλου τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας παγκύπρια 848 858 σκαλών (12,3%) η μεταβιβασθείσα ιδιοκτησία των 1 720 σκαλών αντιστοιχεί στο 2‰ και η έκταση των 1 479 σκαλών που αφορά εκκρεμούσες περιπτώσεις αντιστοιχεί στο 1,8‰.
- γ. Δεν υπάρχουν στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι συγκεκριμένοι Ελληνοκύπριοι παρουσιάζονται συστηματικά για λογαριασμό Τουρκοκυπρίων που πωλούν ακίνητη ιδιοκτησία. Σε μερικές περιπτώσεις, όπου δηλαδή οι Τουρκοκύπριοι είναι κάτοικοι Πύλας ή κατοικούν στις ελεύθερες περιοχές, παρουσιάζονται οι ίδιοι.
- δ. Υπάρχουν ορισμένες περιπτώσεις κατά τις οποίες Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες ειδοποιήθηκαν από Ελληνοκυπρίους που αγόρασαν τουρκοκυπριακές περιουσίες να εγκαταλείψουν τα ακίνητα που κατέχουν. Η πολιτική που ακολουθείται σε τέτοιες περιπτώσεις είναι να μην ενοχλούνται οι πρόσφυγες/κάτοχοι των τουρκοκυπριακών περιουσιών ούτε να καλούνται αυτοί από την Υπηρεσία Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών με έμμεσο ή άμεσο τρόπο να παραδώσουν την κατοχή της τουρκοκυπριακής περιουσίας στους Ελληνοκύπριους αγοραστές. Οι νέοι ιδιοκτήτες μπορούν να διεκδικήσουν

την παράδοση της κατοχής των επηρεαζόμενων περιουσιών από τους πρόσφυγες μισθωτές με τη λήψη δικαστικών μέτρων, αν το επιθυμούν.

ε. Για σκοπούς χρήσης έχουν κατά καιρούς εκμισθωθεί τουρκοκυπριακές περιουσίες (ανοικτοί χώροι) σε ενδιαφερόμενους πρόσφυγες, οι οποίοι ανήγειραν επαγγελματικά υποστατικά. Από τον Απρίλιο του 2004 δεν παραχωρείται τουρκοκυπριακή γη είτε σε πόλεις είτε σε χωριά για την ανέγερση επαγγελματικών υποστατικών. Επίσης, με απόφαση του Κηδεμόνα Τουρκοκυπριακών Περιουσιών τερματίστηκε από τις 23 Οκτωβρίου 2002 η εξέταση αιτήσεων για παραχώρηση τουρκοκυπριακών οικιών για εξοχικούς σκοπούς, ενώ η παραχώρηση τουρκοκυπριακών περιουσιών σε μη πρόσφυγες έχει τερματιστεί με βάση τροποποίηση της σχετικής νομοθεσίας το 2003. Σε πολύ εξαιρετικές περιπτώσεις και αφού εξασφαλιστεί η σύμφωνη γνώμη της σχετικής Συμβουλευτικής Επιτροπής, η σύσταση της οποίας προβλέπεται από τη σχετική νομοθεσία, μπορεί να εκμισθωθεί τουρκοκυπριακή περιουσία σε αρχές τοπικής διοίκησης, οργανισμούς δημόσιας ωφέλειας και στην κυβέρνηση, καθώς και σε κατοίκους ακριτικών κοινοτήτων που δεν είναι πρόσφυγες των οποίων σημαντικό μέρος της γεωργικής γης τους κατελήφθη ή είναι απροσπέλαστο λόγω της τουρκικής εισβολής.

στ. Μετά την τουρκική εισβολή εγκαταλείφθηκαν στις κατεχόμενες περιοχές συνολικά εκατό πενήντα πέντε ξενοδοχεία και τουριστικά συγκροτήματα ελληνοκυπριακής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με πληροφορίες που κατέχει το Υπουργείο Εσωτερικών, από τα πιο πάνω ξενοδοχεία λειτουργούν τα ακόλουθα (στην παρένθεση παρατίθενται τα ονόματα των ξενοδοχείων με τα οποία λειτουργούν σήμερα):

Επαρχία Κερύνειας

CELEBRITY (CELEBRITY)

CATSELLIS DOME HOTEL (DOME HOTEL)

MARE MONTE (MARE MONTE)

JASMINE COURT (JASMINE COURT)

DORANA HOTEL (DORANA HOTEL)

HESPERIDES HOTEL (GRAND ROCK)

MERMAID (DENIS KIZI)

AMBELIA VILLAGE (AMBELIA VILLAGE)

ATLANTIS HOTEL (ATLANTIS HOTEL)

EL GRECO (ERKENEGEN)

SOCRATES HOTEL (SOCRATES)

Επαρχία Αμμοχώστου

CONSTANTIA (PALM BEACH)

SALAMIS BAY (SALAMIS BAY)

EVAGORAS COURT (PARK HOTEL)

MIMOSA BEACH (MIMOSA)

BOGHAZ HOTEL (BOGHUZ HOTEL)

PANORAMA (PANORAMA)

- ζ. Μετά την τουρκική εισβολή μεγάλος αριθμός βιομηχανιών και βιοτεχνιών εγκαταλείφθηκαν από τους Ελληνοκύπριους ιδιοκτήτες τους. Αρκετές από αυτές τις εκμεταλλεύονται σήμερα τόσο το ψευδοκράτος όσο και ιδιώτες (Τουρκοκύπριοι και Τούρκοι).

Συγκεκριμένα, μετά την εισβολή συστάθηκε από το κατοχικό καθεστώς η εταιρεία "Cyprus Industrial Enterprises Holding Ltd" η οποία και διαχειριζόταν το 70% των βιομηχανιών και βιοτεχνιών που λειτουργούσαν στα κατεχόμενα πριν από το 1974 και ανήκουν σε Ελληνοκυπρίους. Αρχικά η εταιρεία διαχειριζόταν περίπου εκατόν εργοστάσια, αλλά σταδιακά, λόγω κακοδιαχείρισης, ο αριθμός

αυτός μειώθηκε δραματικά. Στα τέλη του 1990 η εταιρεία είχε υπό τη διαχείρισή της μόνο δεκαπέντε εργοστάσια.

Λειτουργούν επίσης τα πρώην συσκευαστήρια εσπεριδοειδών ΣΕΔΙΓΕΠ στη Μόρφου, τα οποία μετονομάστηκαν σε CYPFRUVEX και είναι στην παράνομη κατοχή του Ασίλ Ναδάρ. Στην κατοχή του Ασίλ Ναδάρ είναι επίσης και το εργοστάσιο κατασκευής χαρτοκιβωτίων UNIPACK στην κλειστή περιοχή Αμμοχώστου, το οποίο είναι ελληνοκυπριακής ιδιοκτησίας.

Τέλος, στα πλαίσια της προώθησης των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης, έγινε εισήγηση από εκπροσώπους των Ηνωμένων Εθνών προς τη γνωστή ομάδα των Βρυξελλών (Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι επιχειρηματίες) για από κοινού λειτουργία κάποιων επιχειρήσεων στην κλειστή περιοχή Αμμοχώστου. Δεν υπήρξε όμως οποιαδήποτε εξέλιξη στο θέμα αυτό.

- η. Μέχρι σήμερα δεν ήλθαν σε γνώση των αρμόδιων υπηρεσιών περιπτώσεις κατά τις οποίες Ελληνοκύπριοι έχουν μεταβιβάσει ή πωλήσει περιουσίες τους που βρίσκονται στα κατεχόμενα σε Τουρκοκυπρίους. Ωστόσο, υπάρχει ανεπιβεβαίωτη και μη δυνάμενη να τεκμηριωθεί πληροφορία ότι Ελληνοκύπριος προσπάθησε να πωλήσει περιουσία στα κατεχόμενα σε Ελβετό επιχειρηματία μέσω του Τουρκοκύπριου δικηγόρου Μεντέζ Αζίζ. Το 1998 ο εν λόγω Ελληνοκύπριος πήγε στην Κωνσταντινούπολη, με σκοπό να μεταβεί στα κατεχόμενα για να ολοκληρώσει τη συμφωνία, όμως τελικά δε μετέβη, γιατί του λέχθηκε ότι τέτοια πώληση δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί.
- θ. Μετά την τουρκική εισβολή, με βάση σχετικό “νόμο” του ψευδοκράτους, όλες οι ελληνοκυπριακές περιουσίες κατασχέθηκαν από το κατοχικό καθεστώς και ακολούθως διανεμήθηκαν με βάση τις πρόνοιες του εν λόγω “νόμου” σε Τουρκοκυπρίους και Τούρκους εποίκους. Ο “νόμος” προνοεί ότι καμιά ελληνοκυπριακή ακίνητη περιουσία που βρίσκεται στα κατεχόμενα δεν μπορεί

να πωληθεί σε Ελληνοκυπρίους. Οι σημερινοί “ιδιοκτήτες” της όμως μπορούν να την πωλήσουν σε Τουρκοκύπριο, έποικο ή ξένο.

Οι ελληνοκυπριακές περιουσίες για τις οποίες Τουρκοκύπριοι ή έποικοι κατέχουν τίτλους του ψευδοκράτους πωλούνται στη μισή τιμή σε σχέση με τις περιουσίες των οποίων οι ιδιοκτήτες κατέχουν τίτλους της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Σύμφωνα με πληροφορίες αρμόδιων υπηρεσιών της Δημοκρατίας, αρκετοί Βρετανοί πρώην και νυν βουλευτές κατέχουν περιουσία στα κατεχόμενα.

- I. Σε περίπτωση που θα ζητηθεί από τους ιδιοκτήτες των τουρκοκυπριακών περιουσιών η ανάκτηση των περιουσιών τους οι οποίες έχουν παραχωρηθεί σε πρόσφυγες, το κράτος θα μελετά την κάθε περίπτωση με τα δικά της δεδομένα και θα λαμβάνει όλα τα δέοντα μέτρα για την προστασία του πρόσφυγα, με στόχο να μην επηρεασθούν τα συμφέροντα και η ομαλή διαβίωσή του.

Συναφώς, αναφέρεται ότι το κράτος σε μια περίπτωση στη Λάρνακα απαλλοτρίωσε πολυκατοικία στην οποία διέμεναν πρόσφυγες, ώστε αυτοί να μην επηρεασθούν. Όπου η επιστροφή των τουρκοκυπριακών περιουσιών καθίσταται αναπόφευκτη (π.χ. κατόπιν απόφασης δικαστηρίου, όπου οι ιδιοκτήτες αποδεδειγμένα μετέβησαν στο εξωτερικό για μόνιμη εγκατάσταση πριν από το 1974 κ.λπ.), λαμβάνεται μέριμνα για μεταστέγαση ή αντικατάσταση της τουρκοκυπριακής περιουσίας των επηρεαζόμενων προσφύγων κατά προτεραιότητα.

Όσον αφορά τους Τουρκοκυπρίους που εγκαθίστανται μόνιμα στις ελεύθερες περιοχές, το κράτος μεριμνά για την παραχώρηση σε αυτούς στέγης. Οι περιπτώσεις κατά τις οποίες Τουρκοκύπριοι είναι ιδιοκτήτες περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές που κατέχονται από πρόσφυγες αντιμετωπίζονται με προτεραιότητα, ώστε να μην επηρεάζονται τα δικαιώματα των προσφύγων που

τις χρησιμοποιούν. Οι κατοικίες που παραχωρούνται επιδιορθώνονται. Παγκύπρια έχουν στεγαστεί 118 οικογένειες Τουρκοκυπρίων, μεταξύ αυτών και 59 οικογένειες Αθιγγάνων.

- ια. Η προξενική εξυπηρέτηση που προσφέρεται από κυπριακές πρεσβείες προς Κυπρίους πολίτες είναι η πιστοποίηση της γνησιότητας της υπογραφής σε έγγραφα, εφόσον η υπογραφή γίνεται ενώπιον του προξενικού λειτουργού. Από την πιστοποίηση της υπογραφής δεν εξυπακούεται κρίση για την εγκυρότητα του εγγράφου. Η κρίση αυτή γίνεται κατά τις διαδικασίες που ακολουθούνται ενώπιον των αρμόδιων τμημάτων.

Κατά διαστήματα οι διπλωματικές αποστολές της Κύπρου γίνονται αποδέκτες ερωτημάτων που αφορούν περιουσίες Τουρκοκυπρίων στις ελεύθερες περιοχές. Τα εν λόγω ερωτήματα αποστέλλονται στο Υπουργείο Εσωτερικών (Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας και Υπηρεσία Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών) και απαντώνται ανάλογα.

Ο πρώην Υπουργός Εσωτερικών, κατά τη διάρκεια της εξέτασης του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου υπό αναφορά θέματος, επιπρόσθετα με τα πιο πάνω κατέθεσε ενώπιον της επιτροπής και τα ακόλουθα:

- α. Όλες οι μεταβιβάσεις που έγιναν μέχρι τώρα αφορούσαν ιδιοκτησία Τουρκοκυπρίων οι οποίοι αποδεδειγμένα βρίσκονταν στο εξωτερικό πριν από το 1974.
- β. Σε σχέση με τις περιπτώσεις όπου αντιπρόσωποι των Τουρκοκυπρίων ή διαχειριστές τουρκοκυπριακών περιουσιών οι οποίοι είναι δικηγόροι παρουσιάζονται με όλα τα σχετικά πιστοποιητικά και ζητούν από το κράτος αποζημίωση για τεμάχια τουρκοκυπριακών περιουσιών τα οποία είτε έχουν απαλλοτριωθεί είτε έχουν επιταχθεί είτε βρίσκονται σε περιοχές όπου κατασκευάζονται διάφορα δημόσια έργα, το Υπουργείο Εσωτερικών μέχρι

τώρα δεν έχει προβεί σε οποιαδήποτε αποζημίωση και το όλο ζήτημα εξετάζεται σε συνεργασία με το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας. Η συμβολή της Νομικής Υπηρεσίας είναι επίσης αναγκαία, επειδή οι ενδιαφερόμενοι προσφεύγουν για βοήθεια και στην Επίτροπο Διοικήσεως, όπου ούτε εκεί μέχρι τώρα οι περιπτώσεις τους έχουν τύχει εξέτασης. Γι' αυτό και υπάρχει το ενδεχόμενο να ασκήσουν προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

- γ. Όσον αφορά το θέμα των πωλήσεων/μεταβιβάσεων ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα, το κατοχικό καθεστώς τηρεί παρόμοια νομοθεσία με αυτή στις ελεύθερες περιοχές. Συγκεκριμένα, όπως στην Κυπριακή Δημοκρατία, στο ελεύθερο τμήμα, καμία περιουσία δε μεταβιβάζεται σε ξένο, παρά μόνο αν υπάρχει έγκριση του Υπουργικού Συμβουλίου, το ίδιο περίπου συμβαίνει και στο κατοχικό καθεστώς. Κατά συνέπεια, για να πωλήσει ένας Τουρκοκύπριος, θα πρέπει να εξασφαλίσει έγκριση του ψευδοϋπουργικού συμβουλίου.
- δ. Μέχρι στιγμής, επειδή σκόπιμα δε δημοσιεύονται στην "επίσημη εφημερίδα" του κατοχικού καθεστώτος οι πιο πάνω μεταβιβάσεις, δεν μπορούν να συγκεντρωθούν πολλές λεπτομέρειες, αλλά από ορισμένες πληροφορίες που υπάρχουν έχουν διεκπεραιωθεί γύρω στις 303 περιπτώσεις μεταβίβασης.
- ε. Δεν υπάρχουν στοιχεία για το κατά πόσο υπάρχει οποιαδήποτε συνεργασία με Ελληνοκυπρίους για την πραγματοποίηση των μεταβιβάσεων αυτών.

Τέλος, ο πρώην Υπουργός Εσωτερικών τόνισε ότι, όσον αφορά το πρόβλημα των εξώσεων, που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν πρόσφυγες από τους αγοραστές τουρκοκυπριακών περιουσιών, θα καταβληθεί προσπάθεια, όπου είναι εφικτό, ώστε να μην επηρεαστούν αρνητικά, ακολουθώντας τις νόμιμες διαδικασίες και τα νόμιμα μέσα και εξετάζοντας την κάθε περίπτωση ξεχωριστά.

Ο νυν Υπουργός Εσωτερικών κατέθεσε ενώπιον της επιτροπής για την εξέταση του τέταρτου υπό αναφορά θέματος, μεταξύ άλλων, τα ακόλουθα:

- α. Όσο υπάρχει εκκρεμότητα λόγω της μη επίλυσης του κυπριακού προβλήματος, θα αναφύονται πολλά προβλήματα και σοβαρά θέματα, τα οποία θα τύχουν σωστής αντιμετώπισης μόνο με την επίλυση του Κυπριακού.
- β. Έχει επέλθει μια νέα τάξη πραγμάτων και τα δεδομένα της πολιτικοοικονομικής κατάστασης έχουν διαφοροποιηθεί.

Συγκεκριμένα, ισχύουν τα ακόλουθα δεδομένα:

- i. Η διακίνηση Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων από τα οδοφράγματα, καθώς και η διακίνηση οποιουδήποτε Ευρωπαίου πολίτη από και προς τα κατεχόμενα και τις ελεύθερες περιοχές.
  - ii. Η πλήρης ένταξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
  - iii. Η μεγάλη ζήτηση για αγορά γης και οι πολύ υψηλές τιμές της γης σε ολόκληρη την Κύπρο.
- γ. Όσον αφορά την εκμετάλλευση, καθώς και τις πωλήσεις/μεταβιβάσεις ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα, καταβάλλονται συνεχείς προσπάθειες σε όλα τα επίπεδα να μην υπάρξουν τετελεσμένα επί των εδαφών μας. Ειδικότερα, γίνονται πολλές συντονισμένες προσπάθειες από τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες του κράτους και ιδιαίτερα από το Υπουργείο Εξωτερικών και τη Νομική Υπηρεσία και παρέχεται βοήθεια με τη μορφή νομικής και οικονομικής στήριξης στους ενδιαφερόμενους πολίτες των οποίων θίγονται τα δικαιώματα.
- δ. Αρκετές πράξεις που αφορούν ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα έγιναν μεταξύ Ελληνοκυπρίων, κυρίως στην κατεχόμενη επαρχία της Αμμοχώστου, και αφορούν δωρεές, περιπτώσεις μεταβίβασης λόγω κληρονομικής διαδοχής, πωλήσεις κ.λπ.

- ε. Αναφορικά με τις διάφορες πληροφορίες για δραστηριοποίηση και επενδύσεις Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα, πρόκειται για περιπτώσεις που διερευνώνται.
- στ. Επιβάλλεται να επικρατήσει ψυχραιμία και σοφία, ώστε να μην εξαφανιστούν οι περιουσίες μας στα κατεχόμενα, γι' αυτό και η υφιστάμενη πολιτική του κράτους είναι να διαφυλαχθούν οι περιουσίες αυτές και να διατηρήσει ο κάθε πρόσφυγας τη δική του περιουσία μέχρι τη λύση του Κυπριακού. Επιπρόσθετα, το γενικό πολιτικό μήνυμα που πρέπει να δοθεί είναι ότι όλες αυτές οι πράξεις που αφορούν αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακής γης στα κατεχόμενα δεν έχουν τίποτε καλό να προσφέρουν μακροπρόθεσμα.
- ζ. Όσον αφορά τη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές, η οποία γίνεται από τον Κηδεμόνα Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών με βάση την ισχύουσα σχετική νομοθεσία, επισημαίνονται τα ακόλουθα:
  - i. Με βάση τη νέα πολιτική της κυβέρνησης, οι διαχωρισμοί οικοπέδων σε τουρκοκυπριακή γη έχουν τερματιστεί και δεν επιλέγεται πλέον τουρκοκυπριακή γη γι' αυτό το σκοπό. Έχει αποφασιστεί να χρησιμοποιείται χαλίτικη γη ή ελληνοκυπριακή γη που θα απαλλοτριώνεται. Για το λόγο αυτό σε ορισμένες περιπτώσεις διαχωρισμού οικοπέδων υπήρξαν καθυστερήσεις μέχρις ότου να εξευρεθεί κατάλληλη γη.
  - ii. Αυξήθηκε το κονδύλι για συντήρηση, επιδιόρθωση τουρκοκυπριακών κτιρίων, αρχαίων μνημείων, τεμενών κ.λπ. και ακολουθείται η πρακτική της μη κατεδάφισης. Κατά τα τελευταία δύο χρόνια έχουν επιδιορθωθεί/συντηρηθεί παγκύπρια 80 τουρκοκυπριακά τεμένη, 18 τουρκοκυπριακά μνημεία και δημόσια κτίρια, καθώς και 80 τουρκοκυπριακά κοιμητήρια.

- iii. Αυξήθηκε ο αριθμός των Τουρκοκυπρίων που ζητούν πληροφορίες και στοιχεία για τις περιουσίες τους. Το ενδιαφέρον αυτό από τους Τουρκοκυπρίους μέχρι τώρα δεν ήταν μαζικού χαρακτήρα, αλλά όμως είναι δύσκολο να δοθούν σαφείς εκτιμήσεις για το ποιες θα είναι οι εξελίξεις ιδιαίτερα την περίοδο αυτή που το κλίμα είναι ευνοϊκό λόγω της ένταξής μας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.
- iv. Η νομοθεσία που διέπει τη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών μέχρι στιγμής μπορεί να αντέξει ως εσωτερική νομοθεσία. Αν όμως σύντομα ασκηθούν προσφυγές και αφού εξαντληθούν τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από την κυπριακή νομοθεσία και οι ενδιαφερόμενοι ασκήσουν προσφυγές στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, δεν είναι δυνατό να γνωρίζουμε εκ των προτέρων ποια θα είναι τελικά η κατάληξη και τι θα γίνει όσον αφορά τη νομιμότητα της εν λόγω νομοθεσίας μας. Γι' αυτό και πριν από τη λύση του κυπριακού προβλήματος, ως Κυπριακή Δημοκρατία, αδυνατούμε να κάνουμε οτιδήποτε το ιδιαίτερο για το θέμα αυτό.
- v. Όσοι Τουρκοκύπριοι διεκδικούν την κατοχή των περιουσιών τους πρέπει να έρθουν στις ελεύθερες περιοχές για μόνιμη εγκατάσταση. Οι διεκδικήσεις των Τουρκοκυπρίων αφορούν χρήματα από απαλλοτριώσεις τουρκοκυπριακών περιουσιών, επιστροφή της γης τους και διαμαρτυρίες για το κτίσιμο συνοικισμών ή προσφυγικών σπιτιών σε δικά τους οικόπεδα. Ένα πρόσφατο παράδειγμα είναι η περίπτωση του Τουρκοκύπριου Arif Mustafa, ο οποίος καταχώρισε προσφυγή στο Ανώτατο Δικαστήριο εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία είχε απορρίψει το αίτημά του για απόδοση της περιουσίας του, στην οποία διαμένουν Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες. Το Ανώτατο Δικαστήριο με την απόφασή του υπ' αριθμόν 125/2004 ακύρωσε την εν λόγω απόφαση της

Δημοκρατίας. Εναντίον της πρωτόδικης απόφασης του Ανώτατου Δικαστηρίου καταχωρίσθηκε η αναθεωρητική έφεση υπ' αριθμόν 3879, την οποία στις 13 Φεβρουαρίου 2006 ο Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας απέσυρε. Η υπόθεση διευθετήθηκε εξώδικα με τη μεταστέγαση της οικογένειας των Ελληνοκυπρίων προσφύγων σε κυβερνητική οικία, η οποία παραχωρήθηκε από την Κυπριακή Δημοκρατία.

2. Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας

Το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας κατέθεσε ενώπιον της επιτροπής αναλυτικά στοιχεία αναφορικά με συγκεκριμένες καταγγελίες του προέδρου της επιτροπής, για τις οποίες ζήτησε να γίνει διερεύνηση από το εν λόγω τμήμα.

Ειδικότερα, οι καταγγελίες οι οποίες διερευνήθηκαν αφορούσαν τα ακόλουθα:

- α. Πώληση τουρκοκυπριακής γης στο Πεντάκωμο Λεμεσού.
- β. Πώληση τουρκοκυπριακής γης στο χωριό Μαρκί.
- γ. Πώληση κτημάτων στο χωριό Άγιος Σέργιος Αμμοχώστου.
- δ. Πώληση ακινήτου (οικία) στο Ριζοκάρπασο σε Ιταλό.
- ε. Πωλήσεις κέντρων ή ξενοδοχείων στο Μπογάζι σε Γερμανούς.

Οι καταγγελίες οι οποίες δεν κατέστη δυνατό να διερευνηθούν αφορούσαν τα ακόλουθα:

- α. Ελληνοκυπριακή περιουσία στον Άγιο Θέρισσο, η οποία πωλήθηκε σε Τουρκοκυπρίους και στην οποία κτίσθηκαν κατοικίες.
- β. Ανέγερση διαμερισμάτων σε ελληνοκυπριακή γη στην περιοχή Αγίου Φίλωνα στο Ριζοκάρπασο.
- γ. Ανάπτυξη γης στην Αϊρκώτισσα.
- δ. Δραστηριότητες Ισραηλινών στα κατεχόμενα.
- ε. Λειτουργία ελληνοκυπριακών ξενοδοχείων στα κατεχόμενα με τη συμμετοχή Ελληνοκυπρίων.

Με βάση τα στοιχεία που κατατέθηκαν ενώπιον της επιτροπής, επισημαίνονται τα εξής:

- α. Μετά την τουρκική εισβολή και την κατάληψη από τα τουρκικά στρατεύματα της βόρειας Κύπρου, τα μητρώα του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας που αφορούν ολόκληρη την επαρχία Κερύνειας και Αμμοχώστου περιήλθαν στις κατοχικές αρχές². Λόγω της αδυναμίας διενέργειας μεταβιβάσεων, υποθηκών ή άλλων συναλλαγών μέσω του τμήματος στις κατεχόμενες αυτές περιοχές, κρίθηκε σκόπιμο να γίνει προσωρινή νομοθετική ρύθμιση, με τη θέσπιση ορισμένων νόμων. Ειδικότερα, θεσπίστηκαν οι νόμοι περί Μεταβιβάσεως Ακινήτων (Προσωρινές Διατάξεις), περί Υποθηκείσεως Ακινήτων (Προσωρινές Διατάξεις) και περί Εμπραγμάτων Βαρών και Απαγορεύσεων (Προσωρινές Διατάξεις).
- β. Με τους πιο πάνω νόμους ιδρύθηκαν νέα επαρχιακά κτηματολογικά γραφεία για τις κατεχόμενες επαρχίες και ρυθμίστηκε η δυνατότητα ετοιμασίας νέων αρχείων. Ήδη το νέο αρχείο δημιουργήθηκε και λειτουργεί για την ελεύθερη περιοχή της επαρχίας Αμμοχώστου και οι οποιοσδήποτε δικαιοπραξίες ακινήτων στην περιοχή αυτή γίνονται με τον ίδιο τρόπο που γίνονται και στην υπόλοιπη ελεύθερη Κύπρο. Όσον αφορά την επαρχία Κερύνειας και την κατεχόμενη περιοχή της επαρχίας Αμμοχώστου, το νέο μητρώο δεν έχει ακόμα συμπληρωθεί και οι δικαιοπραξίες ακινήτων στις περιοχές αυτές γίνονται σύμφωνα με τις διατάξεις των προσωρινών πιο πάνω νόμων.
- γ. Το ιδιαίτερο που χαρακτηρίζει τους πιο πάνω νόμους είναι ότι οποιαδήποτε μεταβίβαση ή υποθήκευση ακινήτων έχει τη μορφή δήλωσης κατάθεσης σύμβασης και όλες αυτές οι πράξεις γίνονται υπό την αίρεση ότι ο

---

² Το ποσοστό ιδιωτικής ακίνητης περιουσίας στο κατεχόμενο μέρος της Κύπρου, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η κρατική ιδιοκτησία (23,09%) που ανήκει σε Ελληνοκυπρίους, ανέρχεται στο 78,62% (60,27%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους Τουρκοκυπρίους δεν ξεπερνά το 21,38% (16,39%).

δικαιοπάροχος ή ο ενυπόθηκος οφειλέτης είναι ιδιοκτήτης των ακινήτων και μπορεί να προβεί στη σκοπούμενη πράξη. Σε αυτές τις δηλώσεις η εγγραφή των ακινήτων ή η εγγραφή της υποθήκης στο όνομα του δικαιοδόχου ή προς όφελος του ενυπόθηκου δανειστή θα γίνει μελλοντικά, όταν τα μητρώα του τμήματος θα βρίσκονται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Μέχρι όμως να συμπληρωθεί το αρχείο του τμήματος, θα εφαρμόζεται η προσωρινή νομοθεσία και στους ενδιαφερομένους θα παρέχεται ως απόδειξη όλων αυτών των πράξεων σχετική βεβαίωση είτε ιδιοκτησίας είτε κατάθεσης της σχετικής σύμβασης ή του εμπράγματος βάρους.

Ο διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας επιπρόσθετα με όσα αναφέρθηκαν πιο πάνω επισήμανε ότι τον τελευταίο καιρό, λόγω του σάλου που έχει δημιουργηθεί εξαιτίας του ότι οι μεταβιβάσεις τουρκοκυπριακής περιουσίας, εφόσον τηρούνται ορισμένες προϋποθέσεις, είναι νόμιμες, παρατηρήθηκε μεγάλη αύξηση του αριθμού των περιπτώσεων κατάθεσης πωλητήριων εγγράφων στο κτηματολόγιο. Όλες αυτές οι περιπτώσεις τυγχάνουν διερεύνησης με βάση την ακολουθητέα διαδικασία και ετοιμάζεται σχετική έκθεση.

Ο διευθυντής του πιο πάνω τμήματος δήλωσε επίσης ότι, παρ' όλο που το κατοχικό καθεστώς δεν έχει καταστρέψει τα βιβλία του κτηματολογίου στα κατεχόμενα, δεν προβαίνει σε οποιεσδήποτε πράξεις με βάση αυτά, διότι δεν τα αναγνωρίζει. Ειδικότερα, οι Τούρκοι έχουν κάνει τα δικά τους βιβλία και έχουν ήδη κατανείμει τις περιουσίες σε διάφορα πρόσωπα, γι' αυτό και ένας Ελληνοκύπριος δεν μπορεί να μεταβιβάσει σε κάποιο Τουρκοκύπριο. Επίσης έχει ζητηθεί μέσω των Ηνωμένων Εθνών να δοθούν στην Κυπριακή Δημοκρατία τα μητρώα αυτά του κτηματολογίου, αλλά δυστυχώς δεν υπήρξε ανταπόκριση.

3. Γραφείο Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας

Ο πρώην Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κ. Αλέκος Μαρκίδης, καθώς και ο νυν Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κ. Πέτρος Κληρίδης κατέθεσαν, σε σχέση με τα υπό αναφορά εξέταση θέματα, συμπληρωματικά στοιχεία.

Ειδικότερα, ο πρώην Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας κατέθεσε τα ακόλουθα:

α. Πωλήσεις τουρκοκυπριακών περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές

Εφαρμόζονται αυστηρά οι πρόνοιες του συντάγματος. Επίσης, σύμφωνα με τη νομοθεσία περί τουρκοκυπριακών περιουσιών του 1991, Τουρκοκύπριος ο οποίος διαμένει στα κατεχόμενα θεωρείται ότι έχει εγκαταλείψει την περιουσία του στις ελεύθερες περιοχές, γι' αυτό και τη διαχειρίζεται ο Κηδεμόνας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών, ο οποίος έχει διοριστεί με βάση την πιο πάνω νομοθεσία. Οι Τουρκοκύπριοι όμως οι οποίοι δεν ήταν κάτοικοι Κύπρου την περίοδο του 1974 δε θεωρείται ότι εγκατέλειψαν τις περιουσίες τους, γι' αυτό και δεν άλλαξε το καθεστώς τους με την εισβολή, γι' αυτό ως νόμιμοι δικαιούχοι των περιουσιών αυτών νομιμοποιούνται να προβαίνουν σε νομικές πράξεις που τις αφορούν, όπως είναι η πώλησή τους.

β. Τέταρτη διακρατική προσφυγή και ατομικές προσφυγές

Η τέταρτη διακρατική προσφυγή καταχωρίσθηκε το 1994, όταν η Τουρκία είχε δεχτεί τη δικαιοδοσία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, του οποίου οι αποφάσεις είναι δεσμευτικές. Πριν από το 1990 δεν μπορούσαν ούτε οι πολίτες ως ιδιώτες ούτε η Κυπριακή Δημοκρατία ως κράτος να προσφύγουν εναντίον της Τουρκίας ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Οι προηγούμενες τρεις διακρατικές προσφυγές είχαν καταλήξει σε ευνοϊκό αποτέλεσμα με βάση απόφαση της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, η οποία όμως δεν είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα,

επειδή ήταν συμβουλευτικής μορφής προς την Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Η πιο πάνω χρονική συγκυρία είχε ως αποτέλεσμα την επιτυχή κατάληξη στην υπόθεση της ατομικής προσφυγής της Τιτίνας Λοϊζίδου λόγω του ότι καταχωρίσθηκε το 1994³. Σύμφωνα με τη θέση της συντριπτικής πλειοψηφίας των δικαστών, με εξαίρεση τον Τούρκο δικαστή, οι Ελληνοκύπριοι δεν απώλεσαν τις περιουσίες τους συνεπεία της λεγόμενης δήμευσης με το “σύνταγμα” του ψευδοκράτους το 1985. Επομένως, οι Ελληνοκύπριοι παραμένουν ιδιοκτήτες και μπορούν τόσο αυτοί όσο και η Κυπριακή Δημοκρατία να προσφεύγουν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

Με βάση τα πιο πάνω, η Τουρκία καταδικάστηκε σε σχέση με όλες τις περιουσίες των Ελληνοκυπρίων προσφύγων και είναι πολύ εμπεδωμένη διεθνώς τώρα η νομολογία σύμφωνα με την οποία οι Ελληνοκύπριοι πρόσφυγες παραμένουν ιδιοκτήτες.

Οι ατομικές προσφυγές μπορούν να ασκηθούν από άτομα ιδιοκτήτες, όπως στην περίπτωση της Τιτίνας Λοϊζίδου, και ασκούνται εναντίον κρατών και όχι ιδιωτών, γι’ αυτό και ασκήθηκαν εναντίον της Τουρκίας, αφού η “Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου” δεν είναι κράτος και, αν κάποιος προσφύγει εναντίον αυτής, αυτό θα σημαίνει αυτόματα και αναγνώρισή της.

γ. Δίκαιο της ανάγκης

Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δε δέχεται θεωρίες περί δικαίου της ανάγκης και η υιοθέτηση από την Κυπριακή Δημοκρατία της πιο πάνω αρχής ενέχει τον κίνδυνο να καταδικαστεί η Κύπρος από το Ευρωπαϊκό

---

³ Με βάση τις νεότερες εξελίξεις, μέχρι στιγμής έχει εφαρμοστεί το πρώτο σκέλος της απόφασης Λοϊζίδου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, που αφορά την καταβολή της αποζημίωσης, και βρίσκεται σε εκκρεμότητα το δεύτερο σκέλος, που αφορά την απόλαυση της περιουσίας της. Σύντομα το θέμα αυτό θα εγερθεί ενώπιον της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την εφαρμογή και του δεύτερου σκέλους.

Δικαστήριο, όπως καταδικάστηκε η Τουρκία για παραβίαση του δικαιώματος ιδιοκτησίας. Εκεί που υπάρχει πολιτική βούληση υπάρχει και πολιτική λύση του θέματος αυτού, διότι άλλο είναι το δικαίωμα της αγοραπωλησίας και άλλο είναι η από πλευράς του κράτους προστασία των προσφύγων.

δ. Αρχή της καλής πίστης στις αγοραπωλησίες

Δεν τίθεται θέμα καλής πίστης του αγοραστή όσον αφορά την απόκτηση ελληνοκυπριακής περιουσίας που βρίσκεται στα κατεχόμενα σε σχέση με τη δημιουργία οποιωνδήποτε ένομων αποτελεσμάτων. Δεν μπορεί να αποκτηθεί δικαίωμα από κάποιον που δεν έχει δικαίωμα. Το νόμιμο κράτος είναι αυτό της Κυπριακής Δημοκρατίας και είναι το μόνο αναγνωριζόμενο, γι' αυτό μόνο οι πράξεις μέσω του κτηματολογίου του τυγχάνουν αναγνώρισης.

ε. Λήψη μέτρων για αντιμετώπιση των περιπτώσεων αγοραπωλησιών ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα

Τα αποτελέσματα των πρώτων προσπαθειών που έγιναν δεν ήταν ενθαρρυντικά και ο βασικός λόγος ήταν το γεγονός ότι τα εθνικά δικαστήρια και ιδιαίτερα τα αγγλικά δεν αναγνωρίζουν στον “εαυτό” τους την εξουσία να δικάζουν θέματα που έχουν σχέση με τίτλους ιδιοκτησίας ακίνητης περιουσίας που βρίσκεται σε άλλη χώρα. Η επανάληψη παρόμοιων προσπαθειών και διαδικασιών ενείχε τον κίνδυνο να γνωστοποιηθεί περαιτέρω ότι στην ουσία όσοι ξένοι επιθυμούν να αγοράσουν ακίνητη ιδιοκτησία στην κατεχόμενη Κύπρο μπορούσαν και μπορούν να το πράξουν χωρίς νομικές κυρώσεις.

Λόγω όμως ορισμένων εξελίξεων που έχουν επέλθει πρόσφατα σε διάφορους τομείς του αγγλικού δικαίου, θα καταβληθεί προσπάθεια, μέσω μελέτης που θα ανατεθεί σε εμπειρογνώμονες με ειδικευση στο αγγλικό δίκαιο, να διερευνηθεί κατά πόσο η βασική αυτή θέση του αγγλικού δικαίου ως προς τους τίτλους ιδιοκτησίας διαφοροποιείται. Αν ξεπεραστεί το εμπόδιο της έλλειψης εξουσίας

των εθνικών δικαστηρίων, οι νόμιμοι ιδιοκτήτες θα μπορούν να προσφύγουν εναντίον όλων αυτών που αγοράζουν γη στα κατεχόμενα παραβιάζοντας κατ' αυτό τον τρόπο τα δικαιώματα ιδιοκτησίας των Ελληνοκυπρίων προσφύγων.

Όσον αφορά το θέμα της προβολής διαφημίσεων με σκοπό την πώληση ελληνοκυπριακών περιουσιών, έχουν ήδη γίνει επαφές με τους δημάρχους των κατεχόμενων δήμων για εξεύρεση τρόπων χειρισμού και λήψης μέτρων για αντιμετώπιση του φαινομένου αυτού. Τα μέτρα αυτά, τα οποία αναμένεται ότι θα έχουν κάποιο αποτέλεσμα, δεν πρέπει να συζητούνται δημόσια μέχρι να ληφθεί οριστική απόφαση.

στ. Εμπόριο με τα κατεχόμενα

Το εμπόριο με τα κατεχόμενα δεν είναι παράνομη πράξη και ούτε υπάρχει εμπάργκο με τα κατεχόμενα. Αυτή η θέση έχει υιοθετηθεί και από τη Βουλή και υποστηρίζεται με σταθερότητα και από την Αντιπροσωπία της Βουλής στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης έχει γίνει επίσημη διαβεβαίωση του κράτους μας προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα πλαίσια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων, ότι το εμπόριο με τα κατεχόμενα είναι ελεύθερο. Στα πλαίσια του ευρωπαϊκού κεκτημένου έχουν θεσπιστεί και τεθεί σε ισχύ διάφοροι νόμοι, οι οποίοι, μεταξύ άλλων, ρυθμίζουν και θέματα που αφορούν εμπορικές δραστηριότητες με τα κατεχόμενα. Ειδικότερα, οι νόμοι αυτοί αφορούν τη δημόσια υγεία, το φυτοϋγειονομικό έλεγχο, την υγιεινή των ζώων, το περιβάλλον, την είσπραξη φόρων κ.λπ. Κατά τις εμπορικές αυτές δραστηριότητες θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται οι νομοθεσίες που αφορούν την είσπραξη φόρων, τελωνειακών δασμών κ.λπ.

Ο νυν Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας, στα πλαίσια ορισμένων θεμάτων/ερωτήσεων που εγέρθηκαν ενώπιον της επιτροπής κατά την εξέταση του τέταρτου υπό αναφορά θέματος, κατέθεσε, μεταξύ άλλων, τα εξής:

- α. Δεν υπάρχουν περιπτώσεις άσκησης προσφυγής στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από Τουρκοκυπρίους που διαμένουν στις κατεχόμενες περιοχές για διεκδίκηση των περιουσιών τους στις ελεύθερες περιοχές. Ειδικότερα, για να μπορέσει να ασκηθεί προσφυγή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, θα πρέπει να εξαντληθούν όλα τα ένδικα μέσα τα οποία προβλέπει το συγκεκριμένο κράτος. Συγκεκριμένα, υπάρχουν ήδη προσφυγές οι οποίες εκκρεμούν στα πρωτόδικα δικαστήρια εκτός από μία, η οποία εκκρεμεί ενώπιον του εφετείου.
- β. Σε σχέση με τις διάφορες ιδιωτικές συμφωνίες που καταρτίζονται μεταξύ πολιτών, για παράδειγμα μεταξύ Ελληνοκυπρίου και Τουρκοκυπρίου, πρόκειται για ένα θέμα το οποίο δεν πρέπει να θεωρηθεί ανησυχητικό, διότι όλοι γνωρίζουν ότι ιδιοκτήτης παραμένει εκείνος του οποίου η περιουσία είναι εγγεγραμμένη στα βιβλία του κτηματολογίου. Επιπλέον και στην περίπτωση που παρουσιαστούν διάφορα έγγραφα ενώπιον των αρμόδιων αρχών ή υπηρεσιών, αν δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις για ειδική εκτέλεση, δε δικαιούται κανένας να διεκδικήσει οτιδήποτε. Οι ιδιωτικές αυτές συμφωνίες θεωρούνται ηθικά επιλήψιμες, αλλά δεν είναι παράνομες, ώστε να γίνουν διώξεις.
- γ. Ο διαχωρισμός μεταξύ εκείνων των Τουρκοκυπρίων που είχαν μεταναστεύσει πριν από το 1974 και εκείνων που λόγω της εισβολής μετακινήθηκαν ομαδικά το 1974 στις κατεχόμενες περιοχές είναι εύλογος και ως εκ τούτου δεν υφίσταται δυσμενής μεταχείριση όσον αφορά τον τρόπο διαχείρισης και αντιμετώπισης των περιουσιών τους. Το κράτος έπρεπε, όσον αφορά τη δεύτερη περίπτωση των Τουρκοκυπρίων, αφενός να διαχειριστεί τις περιουσίες τους οι οποίες εγκαταλείφθηκαν και αφετέρου να στεγάσει και να βοηθήσει όλους τους Ελληνοκυπρίους πρόσφυγες να επαναδραστηριοποιηθούν. Επομένως, η

διάκριση που γίνεται είναι δικαιολογημένη και μπορεί να στηριχθεί καλή υπόθεση ενώπιον των δικαστηρίων, όπου ενδεχομένως κάποιος Τουρκοκύπριος να προσφύγει, για να διεκδικήσει τα περιουσιακά δικαιώματά του. Σε σχέση με τα πιο πάνω, το δίκαιο της ανάγκης δικαιολόγησε την ψήφιση του νόμου για τον Κηδεμόνα Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών.

- δ. Στο παρόν στάδιο η Νομική Υπηρεσία συνεργάζεται με ξένους εμπειρογνώμονες, οι οποίοι θα βοηθήσουν στο να διαμορφωθεί κάποια γνώμη γύρω από τα διάφορα περιουσιακά θέματα που εγείρονται.

Επίσης, αναφορικά με το νομοθετικό καθεστώς που υπάρχει στην Αγγλία σε σχέση με θέματα ιδιοκτησίας, η Νομική Υπηρεσία συνεργάζεται και παίρνει νομικές συμβουλές από ακριβοπληρωμένους νομικούς για το τι εφαρμόζεται εκεί και τι όχι.

4. Υπουργείο Εξωτερικών

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών, πέραν των στοιχείων που συμπεριλήφθηκαν στην κοινή επιστολή που ετοιμάστηκε με τη συνεργασία του Υπουργείου Εσωτερικών και του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας, κατέθεσαν συμπληρωματικά, μεταξύ άλλων, και τα ακόλουθα κατά την πορεία εξέτασης όλων των θεμάτων ενώπιον της επιτροπής:

α. Δημεύσεις ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα και σφετερισμός τους από ξένους

Γενική πολιτική θέση του Υπουργείου Εξωτερικών είναι ότι οι δημεύσεις οι οποίες έχουν γίνει από το κατοχικό καθεστώς είναι παράνομες. Επίσης, το Υπουργείο Εξωτερικών, είτε στα πλαίσια των διμερών σχέσεων με άλλα κράτη είτε στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών, έχει ως μόνιμη πολιτική την αναγνώριση των δικαιωμάτων των προσφύγων. Γι' αυτό και υπάρχει συντονισμός και συνεργασία με το Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας όσον

αφορά τις διάφορες ενέργειες που γίνονται για διεκπεραίωση υποθέσεων που έχουν σχέση με τα δικαιώματα ιδιοκτησίας των προσφύγων στις κατεχόμενες περιοχές.

Στις περιπτώσεις που καταγγέλλεται στο Υπουργείο Εξωτερικών ότι συγκεκριμένοι ξένοι έχουν σφετεριστεί ελληνοκυπριακές περιουσίες, γίνονται πάντοτε τα αναγκαία διαβήματα στα ξένα κράτη, ώστε να προβάλλονται τα επιχειρήματα της ύπαρξης παράνομης κατοχής στην Κύπρο και το ότι οι αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα είναι παράνομες. Η ανταπόκριση του ξένου κράτους στα διαβήματα αυτά δεν είναι πάντοτε άμεση ή θετική και συνήθως προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι δεν μπορούν να εμποδίσουν τους πολίτες τους να πραγματοποιούν νομικές πράξεις στο εξωτερικό.

Το κατοχικό καθεστώς, εκμεταλλευόμενο τις πρόνοιες των διάφορων Σχεδίων Ανάν και θεωρώντας ότι οι πρόνοιες οι σχετικές με το διακανονισμό της ακίνητης ιδιοκτησίας και των άλλων περιουσιών άφηναν αρκετά περιθώρια ή επέτρεπαν την ανάπτυξη των περιουσιών αυτών, ξεκίνησε μια πρωτοφανή οικοδομική ανάπτυξη των κατεχόμενων εδαφών με εμπλοκή Τουρκοκυπρίων, Τούρκων και ξένων σφετεριστών (κυρίως Βρετανών, Γερμανών, Ισραηλινών και σε μικρότερο βαθμό Ολλανδών και Ιρλανδών).⁴

β. Ενέργειες, τρόποι αντίδρασης και καταγγελία του σφετερισμού των ελληνοκυπριακών περιουσιών στις κατεχόμενες περιοχές

---

⁴ Συγκεκριμένα, μια από τις πρόνοιες του Σχεδίου Ανάν V προνοούσε ότι σε όσες εκ των περιουσιών οι οποίες θα παρέμεναν υπό τουρκοκυπριακή διοίκηση διενεργήθηκαν βελτιώσεις πριν από την 31η Δεκεμβρίου 2002 οι κάτοχοι των περιουσιών αυτών θα διατηρούσαν την κατοχή στις περιουσίες αυτές, καταβάλλοντας την αξία τους πριν από τις βελτιώσεις με βάση τις τρέχουσες τιμές του 1974, προσαρμοσμένες στη βάση ενός πολύπλοκου υπολογισμού. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με την απόφαση του κατοχικού καθεστώτος, το 2002, με την οποία επέτρεψε στους κατόχους αυτών των περιουσιών τη μεταβίβαση της κατοχής τους σε τρίτους, επιτάχυνε την οικοδομική ανάπτυξη, που παρατηρείται μέχρι σήμερα με αμείωτο ρυθμό.

- i. Γίνονται διαβήματα και ενέργειες σε διπλωματικό και πολιτικό επίπεδο προς τους ανώτατους κρατικούς αξιωματούχους και τα ξένα κοινοβούλια. Επίσης, το όλο θέμα τίθεται επανειλημμένα προς τα αρμόδια θεσμικά όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- ii. Γίνεται ενημέρωση σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών ιδιαίτερα στις χώρες με ισχυρή παρουσία ομογενών και υπάρχει συντονισμός ενεργειών για άσκηση πιέσεων σε όλα τα επίπεδα. Γίνεται επίσης ενημέρωση για το σφετερισμό των ελληνοκυπριακών περιουσιών σε εξειδικευμένες επαγγελματικές ενώσεις (κτηματομεσιτικές εταιρείες, δικηγορικά γραφεία, εταιρείες ανάπτυξης γης κ.ά.), τουριστικούς φορείς, πανεπιστημιακά ιδρύματα κ.λπ.
- iii. Πραγματοποιείται εκτενέστατη προβολή του εντύπου που ετοιμάστηκε από τον Παγκύπριο Σύνδεσμο Προστασίας Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το οποίο περιέχει φωτογραφικό υλικό και τις θέσεις των νόμιμων ιδιοκτητών.
- iv. Προωθούνται σχετικά έγγραφα/μνημόνια, μεταφρασμένα σε αρκετές ξένες γλώσσες, με περιεχόμενο τα επιχειρήματά μας και το νομικό υπόβαθρο που κατοχυρώνει τα δίκαια των θέσεών μας στη βάση των περί Κύπρου ψηφισμάτων του Συμβουλίου Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών, τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΕΔΑΔ) στις ατομικές προσφυγές εναντίον της Τουρκίας και στην τέταρτη διακρατική προσφυγή της Κύπρου εναντίον της Τουρκίας. Στα έγγραφα/μνημόνια αυτά περιλαμβάνεται επίσης ενημέρωση για τη δυνατότητα λήψης νομικών μέτρων εναντίον των σφετεριστών και γίνεται αναφορά στη δυνατότητα έκδοσης και εκτέλεσης ευρωπαϊκών και διεθνών ενταλμάτων σύλληψης εναντίον των σφετεριστών.

- v. Πραγματοποιείται από τους αρχηγούς των διπλωματικών αποστολών της Δημοκρατίας γιγαντιαία εκστρατεία ενημέρωσης των ξένων μέσων μαζικής ενημέρωσης και ιδιαίτερα των Ευρωπαίων πολιτών για τις νομικές συνέπειες από ενδεχόμενη δραστηριοποίησή τους στα κατεχόμενα και καταβάλλονται προσπάθειες για διατήρηση του θέματος αυτού στην επικαιρότητα.
- vi. Συστάθηκε ομάδα εργασίας, με τη συμμετοχή όλων των αρμόδιων υπηρεσιών της Δημοκρατίας, με στόχο την κατάρτιση ενός ολοκληρωμένου καταλόγου ο οποίος να προσδιορίζει επακριβώς το ιδιοκτησιακό καθεστώς του συνόλου των ξενοδοχειακών καταλυμάτων που δραστηριοποιούνται στα κατεχόμενα είτε αφορούν καταλύματα που έχουν κτιστεί πριν από το 1974 είτε μετά το 1974 είτε αφορούν νεοανεγειρόμενα είτε υπό ανέγερση ξενοδοχεία.
- vii. Γίνεται μελέτη σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες της Δημοκρατίας για εξεύρεση τρόπων αποτελεσματικής μεθόδου αντιμετώπισης των διαφημιστών, των εκδοτών έντυπων και ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και εξειδικευμένων περιοδικών, των διοργανωτών κτηματομεσιτικών εκθέσεων, όπου επιτρέπεται η συμμετοχή τουρκοκυπριακών εταιρειών και τουριστικών πρακτόρων και άλλων εξειδικευμένων τουριστικών φορέων που προσπορίζονται είτε άμεσα είτε έμμεσα όφελος από τη χρησιμοποίηση των περιουσιών των Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα.

γ. Αποτελέσματα των πιο πάνω ενεργειών⁵

Μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα ακόλουθα:

- i. Επιτεύχθηκε η συμπερίληψη παραγράφου στον κανονισμό για τη χρηματοδοτική στήριξη και προαγωγή της οικονομικής ανάπτυξης της

---

⁵ Περισσότερα στοιχεία περιλαμβάνονται στο σχετικό υπόμνημα που κατέθεσε το Υπουργείο Εξωτερικών ημερομηνίας 2 Μαρτίου 2006.

τουρκοκυπριακής κοινότητας σύμφωνα με την οποία η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να μεριμνά, ώστε στο πλαίσιο της εκμετάλλευσης του χρηματοδοτικού κανονισμού να γίνονται σεβαστά τα ιδιοκτησιακά και άλλα δικαιώματα των φυσικών και νομικών προσώπων, και επιπλέον να ενεργεί σύμφωνα με τη νομολογία του ΕΔΑΔ.

- ii. Διαμορφώθηκε εκ νέου η ταξιδιωτική οδηγία του Foreign & Commonwealth Office (FCO) με διατύπωση πιο θετική από προηγούμενες οδηγίες, όπου, μεταξύ άλλων, επισημαίνεται ότι οι αγοραστές ελληνοκυπριακών περιουσιών στην “Τουρκική Δημοκρατία της Βόρειας Κύπρου” αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο να διωχθούν νομικά σε δικαστήρια της Κυπριακής Δημοκρατίας. Επίσης, έχουν καταχωρισθεί σχετικές οδηγίες στις επίσημες ιστοσελίδες αρκετών Υπουργείων Εξωτερικών ξένων χωρών (π.χ. Ρωσία, ΗΠΑ, Γαλλία κ.λπ.).
- iii. Δημοσιεύονται στο διεθνή τύπο άρθρα που στηρίζουν/προβάλλουν τις θέσεις της πλευράς μας και καταγράφουν την ανησυχία που προκάλεσε η υπόθεση Αποστολίδη στα κατεχόμενα, μεταξύ κυρίως των Άγγλων σφετεριστών και των εμπλεκόμενων “φορέων” στα κατεχόμενα, και προειδοποιούν για τους νομικούς κινδύνους που ελλοχεύουν από τις επενδύσεις στα κατεχόμενα. Ενδεικτικό της ενημέρωσης των ξένων είναι το γεγονός ότι, προτού αγοράσουν περιουσία, ρωτούν πλέον τις διπλωματικές μας αποστολές κατά πόσο είναι τουρκοκυπριακής ιδιοκτησίας.
- iv. Πολλές εταιρείες που διοργανώνουν κτηματομεσιτικές εκθέσεις στο εξωτερικό αποκλείουν πλέον από τις εκθέσεις τους την προβολή ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα.

δ. Ο ρόλος των πρεσβειών στο εξωτερικό όσον αφορά τις επικυρώσεις διάφορων εγγράφων που έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με τις αγοραπωλησίες τουρκοκυπριακών περιουσιών

Το Υπουργείο Εξωτερικών, μέσω των διάφορων πρεσβειών, παρέχει προξενικές διευκολύνσεις σε Κυπρίους πολίτες εφαρμόζοντας, ανάλογα με την περίπτωση, την αντίστοιχη πολιτική της αρμόδιας υπηρεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας και ενεργώντας σε συνεννόηση μαζί της. Στα πλαίσια των διευκολύνσεων αυτών που προσφέρονται είναι και οι πιστοποιήσεις υπογραφών σε έγγραφα.

Υπήρξε ένας αριθμός περιπτώσεων όπου παρουσιάστηκαν πληρεξούσια έγγραφα ή έγγραφα που αφορούσαν αγοραπωλησίες από Τουρκοκυπρίους σε Ελληνοκυπρίους στις ελεύθερες περιοχές στα οποία πιστοποιήθηκαν οι υπογραφές. Τα έγγραφα αυτά, για να έχουν οποιοδήποτε έννομο αποτέλεσμα, πρέπει να προωθηθούν στα αρμόδια τμήματα στην Κύπρο, π.χ. στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας. Το Υπουργείο Εξωτερικών δεν παρακολουθεί τη μετέπειτα εξέλιξη όσον αφορά τις πράξεις που απορρέουν από τη σύνταξη των εγγράφων αυτών και συνήθως δεν τηρούνται αντίγραφα. Έγγραφα τα οποία εμφανώς περιέχουν παράνομες πράξεις δεν πιστοποιούνται.

ε. Ισραηλινές εταιρείες που ενδιαφέρθηκαν να επενδύσουν στα κατεχόμενα (DAN - YA DEVELOPMENT και SHAJRAWI)

- i. Η ισραηλινή εταιρεία DAN-YA DEVELOPMENT επέδειξε ενδιαφέρον να ανεγείρει “πανεπιστημιούπολη” στα κατεχόμενα. Η εν λόγω εταιρεία κατείχε από το 1968 περιουσία στην τοποθεσία “Κλαψίδες” κοντά στο “Πανεπιστήμιο Ανατολικής Μεσογείου”. Το Υπουργείο Εξωτερικών, μόλις ενημερώθηκε για το γεγονός αυτό, προέβη σε όλα τα αναγκαία διαβήματα, για να το αποτρέψει, ζητώντας την επέμβαση του Ισραηλινού Υπουργού Εξωτερικών.

Το ισραηλινό Υπουργείο Εξωτερικών επέστησε την προσοχή για το παράνομο της πιο πάνω ενέργειας στους δικηγόρους της DAN-YA DEVELOPMENT, αλλά παράλληλα επισήμανε και στο Υπουργείο Εξωτερικό της Κύπρου τις δυσκολίες που υπάρχουν όσον αφορά την επέμβαση σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες.

Τελικά, η εν λόγω εταιρεία ανέγειρε στην περιουσία της στην τοποθεσία “Κλαψίδες” είκοσι διαμερίσματα.

- ii. Η ισραηλινή εταιρεία SHAJRAWI είχε ενδιαφερθεί να επενδύσει στα κατεχόμενα και το Υπουργείο Εξωτερικών, αφού ενημερώθηκε για την πρόθεσή της αυτή από τον τουρκοκυπριακό τύπο και από τις αρμόδιες υπηρεσίες της Δημοκρατίας, προέβη σε όλες τις δέουσες ενέργειες και διαβήματα προς το ισραηλινό Υπουργείο Εξωτερικών υποδεικνύοντας παράλληλα και στον ιδιοκτήτη της εταιρείας το παράνομο μιας τέτοιας πράξης. Επίσης, έγινε και υπόδειξη στην ισραηλινή κυβέρνηση ότι τυχόν επενδύσεις από Ισραηλινούς επιχειρηματίες στα κατεχόμενα θα δημιουργήσουν σοβαρά προβλήματα στις σχέσεις Ισραήλ-Κύπρου. Τελικά, η εταιρεία SHAJRAWI δεν προέβη σε οποιαδήποτε επένδυση στα κατεχόμενα.

5. Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως - Αρχηγείο Αστυνομίας

Το Αρχηγείο Αστυνομίας, με επιστολή του, ημερομηνίας 17 Ιουνίου 2002, που απέστειλε, πληροφόρησε την επιτροπή ότι την περίοδο μεταξύ 1ης Ιανουαρίου 2000 και 5ης Ιουνίου 2002 δε διερευνήθηκε από την αστυνομία οποιαδήποτε υπόθεση αγοραπωλησίας τουρκοκυπριακής περιουσίας στις ελεύθερες περιοχές όπου οι αγοραστές ήταν Ελληνοκύπριοι.

Ειδικότερα, οι εκπρόσωποι του Αρχηγείου Αστυνομίας δήλωσαν ενώπιον της επιτροπής ότι η αστυνομία ασχολείται μόνο με συγκεκριμένες καταγγελίες οι οποίες

της υποβάλλονται για διερεύνηση και συγκεκριμένα υποβλήθηκαν σ' αυτήν οι ακόλουθες δύο κατηγορίες καταγγελιών:

- α. Η πρώτη κατηγορία καταγγελιών αφορά τις περιπτώσεις όπου πολίτες, με βάση το θόρυβο που προκλήθηκε για τη διάπραξη ποινικών αδικημάτων σε σχέση με την παράνομη εγγραφή ακίνητης ιδιοκτησίας, απευθύνονταν στην αστυνομία, ώστε να διερευνηθούν υποθέσεις κτηματικών διαφορών κατά τις οποίες θίγονταν τα συμφέροντά τους. Οι περιπτώσεις αυτές μελετώνται και δίνονται οι ανάλογες απαντήσεις.
- β. Η δεύτερη κατηγορία καταγγελιών αφορά τις περιπτώσεις τις οποίες ο διευθυντής του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, μέσω του γενικού διευθυντή του Υπουργείου Εσωτερικών, υπέβαλε στην αστυνομία για διερεύνηση. Οι κατηγορίες αυτές αποτελούνται από δύο δέσμες υποθέσεων για παράνομες εγγραφές ακινήτων κατά παράβαση οδηγιών ή υπέρβαση εξουσίας. Η πρώτη δέσμη υποβλήθηκε στις 25 Οκτωβρίου 2001 και η δεύτερη υποβλήθηκε στις 17 και 18 Νοεμβρίου 2001.

Το Αρχηγείο Αστυνομίας, με επιστολή του που απέστειλε στην επιτροπή, με ημερομηνία 11 Δεκεμβρίου 2001, κατέθεσε αναλυτικό σημείωμα το οποίο αφορά την πρώτη δέσμη καταγγελιών του διευθυντή του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας προς την αστυνομία. Ειδικότερα, με βάση το σημείωμα αυτό, καταγγέλλθηκαν συνολικά δεκατέσσερις υποθέσεις εγγραφής και απόπειρας εγγραφής κτημάτων δυνάμει χρησικτησίας από αιτητές οι οποίοι δεν ήταν δικαιούχοι, για τις οποίες υπήρχαν εκ πρώτης όψεως υπόνοιες για διάπραξη ποινικών αδικημάτων.

Από τις δεκατέσσερις αυτές υποθέσεις διαφάνηκε ότι όσον αφορά τις πέντε δεν έχει διαπραχθεί οποιοδήποτε ποινικό αδίκημα και όσον αφορά τις υπόλοιπες εννέα οι πέντε έχουν ήδη καταχωρισθεί και παραπεμφθεί για εκδίκαση ενώπιον

του κακουργιοδικείου, ενώ οι άλλες τέσσερις βρίσκονται ακόμη στη Νομική Υπηρεσία για μελέτη με την εισήγηση όπως προχωρήσουν για ποινική δίωξη.

Επίσης, σύμφωνα με το Αρχηγείο Αστυνομίας, μετά από προκαταρκτική ανάλυση των στοιχείων που αφορούσαν τις υποθέσεις της δεύτερης δέσμης, δέκα υποθέσεις επιστράφηκαν στο Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, επειδή κατά τη διερεύνησή τους δε διαπιστώθηκε οποιαδήποτε εύλογη υπόνοια για διάπραξη ποινικού αδικήματος, ενώ οι υπόλοιπες υποθέσεις είναι ακόμη υπό διερεύνηση. Επίσης, σε ό,τι αφορά τους καταχωρισμένους ιδιοκτήτες, σ' όλες τις υποθέσεις τέσσερις μόνο αφορούν τουρκοκυπριακή περιουσία και, σύμφωνα με τα μητρώα του Τμήματος Κτηματολογίου και Χωρομετρίας, φαίνεται να είναι καταχωρισμένες σε ονόματα Τουρκοκυπρίων από την περίοδο της δεκαετίας του 1920. Όλες οι άλλες υποθέσεις αφορούν περιουσία που είναι καταχωρισμένη σε ονόματα Ελληνοκυπρίων ιδιοκτητών και όλες σχεδόν αφορούσαν την περιοχή Τηλλυρίας, με εξαίρεση μια υπόθεση που αφορούσε την περιοχή Αγίας Βαρβάρας Λευκωσίας.

Στην πορεία της συζήτησης των θεμάτων ενώπιον της επιτροπής, το Αρχηγείο Αστυνομίας κατέθεσε αρκετά στοιχεία για την εξέλιξη διάφορων υποθέσεων τουρκοκυπριακών περιουσιών που έχουν διερευνηθεί ή βρίσκονται υπό διερεύνηση σε σχέση με πιθανή διάπραξη ποινικών αδικημάτων για καταδολίευση των υπηρεσιών του κράτους.

Επίσης, ο Υπουργός Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως κ. Δώρος Θεοδώρου, με επιστολή του, με ημερομηνία 22 Νοεμβρίου 2005, πληροφόρησε την επιτροπή ότι η αστυνομία έχει ενώπιόν της καταγγελίες Ελληνοκυπρίων για σφετερισμό των περιουσιών τους στα κατεχόμενα, οι οποίες διερευνώνται και, όταν συμπληρωθούν οι σχετικοί φάκελοι, θα υποβληθούν στο Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας για περαιτέρω χειρισμό. Ειδικότερα, στην

επιστολή αυτή αναφέρεται ότι η αστυνομία, στα πλαίσια διερεύνησης υπόθεσης για παράνομη κατοχή, νομή και χρήση ελληνοκυπριακών περιουσιών στο χωριό Κλεπίνη, εξέδωσε τόσο ευρωπαϊκά εντάλματα σύλληψης εναντίον τεσσάρων προσώπων (τριών Τουρκοκυπρίων και ενός Βρετανού) όσο και ερυθρές αγγελίες (red notices), τα δε ονόματά τους έχουν τοποθετηθεί στον κατάλογο απαγορευμένων προσώπων (stop-list), κατόπιν έγκρισης του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας.

6. Εμπλεκόμενη αρμόδια υπηρεσία της Δημοκρατίας

Οι εκπρόσωποι της αρμόδιας υπηρεσίας κατέθεσαν τα ακόλουθα στοιχεία ενώπιον της επιτροπής⁶:

- α. Την επιστολή της, ημερομηνίας 18 Δεκεμβρίου 2001, η οποία αναφέρεται στα ερωτήματα που απεύθυνε σ' αυτήν ο πρόεδρος της επιτροπής με την επιστολή του ημερομηνίας 13 Δεκεμβρίου 2001, που αναφέρθηκε και στην εισαγωγή των θεμάτων. Ειδικότερα, παρατίθενται συνοπτικά μερικές από τις απαντήσεις ως εξής:
  - i. Δεν υπάρχουν πληροφορίες ότι συγκεκριμένη κυπριακή εταιρεία δραστηριοποιείται στα κατεχόμενα. Υπάρχουν περιπτώσεις που Τουρκοκύπριοι που κατοικούν στα κατεχόμενα ζητούν από κυπριακές εταιρείες να τους πωλήσουν εξαρτήματα ή άλλα είδη σε μικρή ποσότητα. Αυτό γίνεται νόμιμα μέσω του Λήδρα Πάλας.
  - ii. Σύμφωνα με τις πληροφορίες που έχει στην κατοχή της η εν λόγω υπηρεσία, δεν υπάρχουν εταιρείες άλλων χωρών που να δραστηριοποιούνται στα κατεχόμενα εκτός από τουρκικές. Η εισαγωγή στα κατεχόμενα διάφορων προϊόντων (αυτοκινήτων κ.ά.) από ξένες χώρες

---

⁶ Στην πορεία της εξέτασης των θεμάτων ενώπιον της επιτροπής κατατέθηκαν και άλλα νεότερα στοιχεία, στα οποία δεν κρίθηκε σκόπιμο να γίνει αναλυτική αναφορά.

γίνεται μέσω Τουρκίας και οι Τουρκοκύπριοι έμποροι ενεργούν ως υποαντιπρόσωποι.

Έγιναν κάποιες προσπάθειες δραστηριοποίησης στα κατεχόμενα ορισμένων ξένων εταιρειών, όπως, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις των ισραηλινών εταιρειών DAN-YA DEVELOPMENT LTD και SHAJRAWI, που έχουν ήδη αναφερθεί πιο πάνω από το Υπουργείο Εξωτερικών. Επίσης, έγινε προσπάθεια δραστηριοποίησης από μια γερμανική εταιρεία, τη BAFRA INVESTMENTS, της οποίας οι ιδιοκτήτες είναι Τούρκοι της Γερμανίας και η οποία άρχισε την ανέγερση αριθμού διαμερισμάτων σε έκταση γης 183 σκαλών σε παραλιακή περιοχή μεταξύ Αγίου Θεοδώρου-Βοκολίδας. Τα διαμερίσματα αυτά έμειναν και παραμένουν μέχρι σήμερα ημιτελή, με αποτέλεσμα τα πορτοπαράθυρά τους να γίνονται αντικείμενο κλοπής.

- iii. Δεν υπάρχουν πληροφορίες για πωλήσεις ελληνοκυπριακών περιουσιών από Ελληνοκυπρίους στα κατεχόμενα. Έχει διερευνηθεί πληροφορία για προσπάθεια κάποιου Ελληνοκυπρίου να πωλήσει περιουσία του στη Λάπηθο, η οποία όμως δεν καρποφόρησε, για το λόγο ότι όλες οι ελληνοκυπριακές περιουσίες που βρίσκονται στα κατεχόμενα έχουν “δημευθεί” από το καθεστώς Ντενκτάς.
- β. Το σημείωμά τους, ημερομηνίας 5 Ιουνίου 2002, που αφορά τους αλλοδαπούς που διαμένουν μόνιμα ή και κατέχουν περιουσίες στα κατεχόμενα. Στην επιστολή αυτή, μεταξύ άλλων, αναφέρονται τα εξής:
- i. Κατά την περίοδο πριν από την τουρκική εισβολή μεγάλος αριθμός αλλοδαπών, κυρίως Βρετανών, έδειχναν ζωηρό ενδιαφέρον για μόνιμη εγκατάσταση στην Κύπρο. Υπολογίζεται ότι κατά την τουρκική εισβολή στις περιοχές που κατέλαβαν τα τουρκικά στρατεύματα διέμεναν μόνιμα

3 000 περίπου αλλοδαποί, από τους οποίους οι 2 500 ήταν Βρετανοί. Σύμφωνα με στοιχεία που προέκυψαν από στατιστική έρευνα της εν λόγω υπηρεσίας (Ιούλιος 2000), που βασίστηκε σε απογραφή πληθυσμού που πραγματοποιήθηκε στα κατεχόμενα στις 15 Δεκεμβρίου 1996, οι αλλοδαποί στο ψευδοκράτος το 2000 ανέρχονταν στους 4 150.

- ii. Σύμφωνα με δημοσιεύματα των τουρκικών εφημερίδων ΧΟΥΡΙΕΤ και ΤΖΟΥΜΧΟΥΡΙΕΤ, ημερομηνίας 20 Μαΐου 2002, που βασίζονται σε ανάλογα άρθρα των βρετανικών εφημερίδων “The Observer” και “The Guardian”, τελευταία πολλοί Βρετανοί άρχισαν να αγοράζουν με γοργούς ρυθμούς σπίτια και οικόπεδα στα κατεχόμενα, λόγω του ενδεχομένου επίλυσης του Κυπριακού. Επίσης, σύμφωνα με τα ίδια δημοσιεύματα, ο αριθμός των Βρετανών που κατείχαν πριν από την εισβολή ακίνητη ιδιοκτησία στα κατεχόμενα δεν ήταν πέραν των είκοσι πέντε, ενώ σήμερα ο αριθμός των Βρετανών που κατοικούν στις κατεχόμενες περιοχές ανέρχεται πέραν των 1 000. Σύμφωνα όμως με τις υπάρχουσες πληροφορίες, στα κατεχόμενα διαμένουν γύρω στους 348 Βρετανούς.
- iii. Μετά το 1976 το κατοχικό καθεστώς ανάγκασε σταδιακά τους αλλοδαπούς που είχαν αγοράσει προ της εισβολής περιουσία στα κατεχόμενα να την εγγράψουν στο “Κτηματολόγιο” που διατηρεί το κατοχικό καθεστώς, για να μπορούν να την πωλήσουν ή να τη διαθέσουν άλλως πως. Οι περισσότεροι πώλησαν τις περιουσίες τους σε Τουρκοκυπρίους μέσω κτηματομεσιτικών γραφείων στο Λονδίνο.
- iv. Σύμφωνα με δημοσιεύματα του βρετανικού τύπου, τα κτηματομεσιτικά γραφεία που λειτουργούν σήμερα και ασχολούνται με αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακής ακίνητης περιουσίας ανέρχονται στα δεκαπέντε, με βάση

όμως στοιχεία που κατέχει η εν λόγω υπηρεσία ο αριθμός των εν λόγω γραφείων είναι δεκαεπτά και ελέγχονται από τους ξένους.

- v. Πρωτοστάτης των δραστηριοτήτων πώλησης ελληνοκυπριακής γης είναι ένας γνωστός στους βρετανικούς κύκλους Άγγλος κτηματομεσίτης⁷, του οποίου το γραφείο δραστηριοποιείται για δεκαεπτά χρόνια στα κατεχόμενα. Ο κτηματομεσίτης αυτός λειτουργεί παράλληλα και κτηματομεσιτικά γραφεία στη Βρετανία, προσπαθώντας έτσι να προσελκύσει Βρετανούς να αγοράσουν γη στα κατεχόμενα. Συνεργάζεται επίσης και με άλλους κτηματομεσιτικούς κύκλους των κατεχομένων.
- vi. Παράλληλα με τον πιο πάνω Άγγλο κτηματομεσίτη, έντονη δραστηριότητα στον τομέα πώλησης ελληνοκυπριακών περιουσιών σε Βρετανούς υπηκόους αναπτύσσουν και οι εταιρείες UNWIN EMLAK AGENT και STRINGER ESTATES LTD. Μια άλλη εταιρεία η οποία στεγάζεται στην κατεχόμενη Κερύνεια είναι η LEVANTINE PROPERTY COMPANY LTD, η οποία λειτουργεί παράλληλα και στο Ηνωμένο Βασίλειο και αποτελεί θυγατρική εταιρεία της εταιρείας του πιο πάνω Άγγλου κτηματομεσίτη.
- vii. Το καθεστώς του ψευδοκράτους, μέσα στα πλαίσια των προσπαθειών του να δημιουργήσει άμεσους δεσμούς με τα ευρωπαϊκά σώματα, με απώτερο στόχο να επιτύχει την εκπροσώπησή του σε αυτά και ταυτόχρονα να προσελκύσει τουριστικό ρεύμα, έχει εγκαινιάσει εδώ και αρκετά χρόνια μεγάλη εκστρατεία επηρεασμού ή και εξαγοράς Ευρωπαίων βουλευτών και άλλων προσωπικοτήτων χρησιμοποιώντας διάφορες μεθόδους όπως προσκλήσεις και φιλοξενίες στα κατεχόμενα, μέχρι και δωρεάν παραχώρηση ελληνοκυπριακών περιουσιών.

---

⁷ Τα συγκεκριμένα στοιχεία που αφορούν τον Άγγλο κτηματομεσίτη βρίσκονται καταχωρισμένα στους οικείους φακέλους του Αρχείου της Βουλής.

- viii. Καρπός των πιο πάνω προσπαθειών υπήρξε η σύσταση του καλούμενου συνδέσμου ΦΙΛΟΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΚΥΠΡΟΥ, ο οποίος αριθμεί πενήντα περίπου μέλη του βρετανικού κοινοβουλίου και της Βουλής των Λόρδων. Ο εν λόγω σύνδεσμος αναλαμβάνει διάφορες πρωτοβουλίες που στοχεύουν στην προώθηση των συμφερόντων του ψευδοκράτους.
- ix. Αρκετοί Βρετανοί νυν ή πρώην βουλευτές είναι βασικοί παράγοντες του φιλοτουρκικού λόμπι και ένθερμοι υποστηρικτές των τουρκικών θέσεων, φιλοξενούνται συχνά στα κατεχόμενα και μερικοί απ' αυτούς κατέχουν περιουσίες και επαύλεις που ανήκουν σε Ελληνοκυπρίους.⁸

7. Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού και του ΚΟΤ, με επιστολές τους ημερομηνίας 10 Ιανουαρίου 2002, 6 Ιουνίου 2002 και 12 Ιουνίου 2002, κατέθεσαν ενώπιον της επιτροπής όλα τα στοιχεία τα οποία τους ζητήθηκαν και τα οποία, μεταξύ άλλων, αφορούν τα ακόλουθα:

- α. Άδεια για εμπορικές δραστηριότητες Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα και στην ελεύθερη ζώνη**
  - i Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού δεν παραχώρησε άδεια για εμπορικές δραστηριότητες Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα, γιατί κάτι τέτοιο δεν εμπίπτει στις αρμοδιότητές του, και ούτε επίσης έχει περιπέσει στην αντίληψή του να διεξάγονται τέτοιες δραστηριότητες.
  - ii. Ο Υπουργός Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού έχει αρμοδιότητα να χορηγεί άδεια εγκατάστασης δραστηριοτήτων μέσα στην ελεύθερη ζώνη της Λάρνακας, εφόσον συνεννοηθεί και με τον Υπουργό Οικονομικών.

⁸ Τα ονόματα των Βρετανών αυτών, καθώς και όλα τα σχετικά στοιχεία βρίσκονται καταχωρισμένα στους οικείους φακέλους του Αρχείου της Βουλής.

Μέσα στην ελεύθερη ζώνη λειτουργούν σήμερα δώδεκα επιχειρήσεις, ενώ άλλες επτά έχουν αναστείλει τις δραστηριότητές τους.

Η άδεια που χορηγείται σε εταιρείες που εγκαθιδρύουν βιομηχανικές μονάδες μέσα στην ελεύθερη ζώνη προνοεί ότι τα προϊόντα τους θα προορίζονται μόνο για εξαγωγή. Σε περίπτωση που επιθυμούν να πωλήσουν προϊόντα τους στην κυπριακή αγορά, θα πρέπει να διορίσουν Κύπριο αντιπρόσωπο και αυτός να εξασφαλίσει άδεια εισαγωγής από το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού.

- iii. Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού δεν έχει οποιεσδήποτε πληροφορίες για διοχέτευση τσιγάρων από την ελεύθερη ζώνη μέσω Πύλας στις κατεχόμενες περιοχές.
- iv. Αρμοδιότητα για την άσκηση τελωνειακού ελέγχου στην ελεύθερη ζώνη της Λάρνακας έχει ο διευθυντής του Τμήματος Τελωνείων.

β. Ξενοδοχεία και οργανωμένα διαμερίσματα που βρίσκονται υπό την κατοχή των τουρκικών στρατευμάτων εισβολής

Σύμφωνα με τον ΚΟΤ, η συλλογή των πληροφοριών για τον αριθμό των ελληνοκυπριακών ξενοδοχειακών μονάδων που λειτουργούν σήμερα στα κατεχόμενα κάτω από διαφορετικό όνομα και διαχείριση ήταν δύσκολη και έγινε εμπειρικά. Ενδεικτικά, παρατίθενται ορισμένες οι οποίες δε συμπεριλήφθηκαν στα στοιχεία που ήδη κατέθεσε το Υπουργείο Εσωτερικών:

Αρχική ονομασία	Μετονομασία
Περιοχή Αμμοχώστου	
REVECCA	REBECCA
Περιοχή Κερύνειας	
SEAVIEW	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ZEPHYROS	MERIT CRYSTAL COVE

BRISTOL

BRISTOL

KLEARCHOS

GOLDEN BAY

ANADEL

YENI ANADOL

Επίσης, στην περιοχή Μόρφου λειτουργεί γήπεδο γκολφ με την ονομασία “CMC Golf Club”. Πρόκειται για το γήπεδο γκολφ της Κυπριακής Μεταλλευτικής Εταιρείας.

Το Υπουργείο Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, με την επιστολή του, ημερομηνίας 12 Ιουνίου 2002, απέστειλε επίσης στην επιτροπή στοιχεία τα οποία περιλαμβάνουν τα εξής:

- Κατάλογο τουριστικών εκθέσεων στις οποίες συμμετείχε ή επρόκειτο να συμμετάσχει ο ΚΟΤ κατά το 2002.
- Κατάλογο τουριστικών εκθέσεων στις οποίες συμμετείχαν τα κατεχόμενα κατά τα τελευταία δύο χρόνια, σύμφωνα με στοιχεία του ΚΟΤ.
- Ορισμένες επιστολές του ΚΟΤ προς διοργανωτές εκθέσεων για αποτροπή συμμετοχής των κατεχομένων.
- Κατάλογο ξενοδοχείων τα οποία το κατοχικό καθεστώς προβάλλει μέσω του διαδικτύου. (Μέχρι σήμερα δεν έχει περιέλθει σε γνώση του υπουργείου καμιά πληροφορία για συμμετοχή Ελληνοκυπρίων στη λειτουργία των εν λόγω ξενοδοχείων.)

Όλες οι ενέργειες του ΚΟΤ πραγματοποιούνται πάντοτε σε συνεργασία και κατόπιν συνεννόησης με τις κατά τόπους πρεσβείες της Δημοκρατίας, οι οποίες προβαίνουν σε παράλληλες διαμαρτυρίες προς τις αρμόδιες αρχές της κάθε χώρας.

8. Υπουργείο Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος

Ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Γεωργίας, Φυσικών Πόρων και Περιβάλλοντος δήλωσε ενώπιον της επιτροπής ότι το όλο θέμα δεν τους αφορά άμεσα, γι' αυτό και

δεν έχουν οποιαδήποτε εμπλοκή, αφού ως υπουργείο τούς αφορά η ευρύτερη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών. Ειδικότερα, εκπρόσωποί του συμμετέχουν στη Συμβουλευτική Επιτροπή, καθώς και στις ειδικές επαρχιακές επιτροπές, τη σύσταση των οποίων προνοεί η υφιστάμενη νομοθεσία για τη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών.

Όσον αφορά το θέμα του εμπορίου με τα κατεχόμενα, το υπουργείο εμπλέκεται μόνο ως προς το τεχνικό μέρος που σχετίζεται με τη φυτοϋγεία, τη δημόσια υγεία και την έκδοση των σχετικών πιστοποιητικών. Για το χειρισμό του θέματος αυτού το υπουργείο βρίσκεται πάντοτε σε στενή συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία.

9. Παγκύπρια Ένωση Προσφύγων (ΠΕΠ)

Ο εκπρόσωπος της ΠΕΠ δήλωσε ενώπιον της επιτροπής ότι επιβάλλεται να ληφθούν ουσιαστικά μέτρα, τα οποία να στηρίζουν τον προσφυγικό κόσμο και να διασφαλίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των Κυπρίων και κυρίως να διαφυλάξουν τη σωστή πορεία της Κύπρου προς την Ευρώπη.

Σύμφωνα με τον πιο πάνω εκπρόσωπο, το κράτος απέτυχε όλα αυτά τα χρόνια να διαχειριστεί σωστά τις τουρκοκυπριακές περιουσίες και να χαράξει σωστή προσφυγική πολιτική.

Παρ' όλο που με την υφιστάμενη σχετική νομοθεσία καταβάλλεται προσπάθεια να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα των Τουρκοκύπριων ιδιοκτητών, το κράτος ασέβησε προς αυτούς. Ειδικότερα, οι συνοικισμοί των προσφύγων κτίστηκαν πάνω σε τουρκοκυπριακή περιουσία, παραχωρήθηκαν κτήματα σε ακτήμονες και μη και υπήρξε μεγάλη εκμετάλλευση των τουρκοκυπριακών περιουσιών από εταιρείες και από ιδιώτες χωρίς να καταβάλλεται ενοίκιο.

Ο ίδιος εκπρόσωπος, ολοκληρώνοντας, εισηγήθηκε ως μέτρο αντιμετώπισης της όλης κατάστασης τη σύσταση μιας ανεξάρτητης διερευνητικής επιτροπής, η οποία θα ασχοληθεί με καθεμιά περίπτωση ξεχωριστά, ώστε να καταλήξει σε ένα

συγκεκριμένο πόρισμα. Το πόρισμα αυτό θα αποτελέσει την αρχή της δημιουργίας μιας πολιτικής για την προστασία των δικαιωμάτων των ιδιοκτητών και των προσφύγων.

10. Αγροτικές οργανώσεις ΠΕΚ, ΕΚΑ, “Αγροτική” και “Παναγροτικός Σύνδεσμος”

Οι εκπρόσωποι όλων των αγροτικών οργανώσεων εξέφρασαν την ομοφωνία τους στα εξής:

- α. Η πώληση τουρκοκυπριακών περιουσιών που βρίσκονται στις ελεύθερες περιοχές ή η απαλλοτριώσή της για τη δημιουργία οποιωνδήποτε έργων ή για παραχώρηση σε εταιρείες κοινής ωφελείας, όπως για παράδειγμα στην ΑΗΚ, η οποία δημιούργησε ηλεκτροπαραγωγικό σταθμό, αφαιρεί τουρκοκυπριακό κλήρο από τους πρόσφυγες αγρότες μας.
- β. Η γεωργική γη που υπάρχει στις κατεχόμενες περιοχές είναι σχεδόν τριπλάσια από την τουρκοκυπριακή γη που υπάρχει στις ελεύθερες περιοχές, γι' αυτό κάθε σπιθαμή τουρκοκυπριακής γης που αξιοποιείται διαφορετικά αφαιρείται από τους φτωχούς Ελληνοκύπριους αγρότες. Επομένως, εκείνος που υφίσταται τις περισσότερες συνέπειες από τις αγοραπωλησίες και τις απαλλοτριώσεις είναι ο Κύπριος γεωργός, γι' αυτό και η υφιστάμενη νομοθεσία για τη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών πρέπει να βελτιωθεί με την ανάθεση περισσότερης εξουσίας στη Συμβουλευτική Επιτροπή.
- γ. Δεν πρέπει να δίνονται τουρκοκυπριακές περιουσίες σε μη πρόσφυγες και επιβάλλεται να ληφθούν μέτρα, ώστε να αντιμετωπιστούν οι περιπτώσεις όπου πρόσφυγες γεωργοί έλαβαν επιστολές για να εγκαταλείψουν τους γεωργικούς κλήρους που κατέχουν, χωρίς παράλληλα ο Κηδεμόνας Διαχείρισης Τουρκοκυπριακών Περιουσιών να τους δώσει κάποιο άλλο γεωργικό κλήρο για να συνεχίσουν τις ασχολίες τους.

11. ΠΟΒΕΚ

Ο εκπρόσωπος της ΠΟΒΕΚ ανέφερε ενώπιον της επιτροπής ότι όσον αφορά τη διαμόρφωση των ενοικίων των τουρκοκυπριακών υποστατικών που ενοικιάζονται από καταστηματαρχές πρόσφυγες και μη πρόσφυγες, η ΠΟΒΕΚ είχε προβεί σε συγκεκριμένες εισηγήσεις στα πλαίσια εξέτασης της υφιστάμενης νομοθεσίας για τη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών, ώστε να μην υπάρξει οποιαδήποτε αδικία σε βάρος κανενός. Όπως δήλωσε επίσης ο ίδιος εκπρόσωπος, η ΠΟΒΕΚ θα ετοιμάσει σχετικό υπόμνημα με τις προτάσεις της όσον αφορά το θέμα των ενοικίων, έτσι που οι κάτοχοι των υποστατικών αυτών να μην αισθάνονται ανασφαλείς.

Αναφορικά με το θέμα των εξώσεων, ο πιο πάνω εκπρόσωπος εξέφρασε τις ανησυχίες του για τις περιπτώσεις εκείνες όπου πιθανόν ορισμένοι κάτοχοι επαγγελματικών τουρκοκυπριακών υποστατικών να βρεθούν στο δρόμο λόγω της πώλησης των υποστατικών αυτών, γι' αυτό και επισήμανε την ανάγκη όπως το κράτος μεριμνήσει για τη λήψη όλων των σχετικών μέτρων για αντιμετώπιση των περιπτώσεων αυτών.

12. Δήμαρχοι κατεχόμενων δήμων (Αμμοχώστου, Κερύνειας, Λαπήθου και Καραβά)

Οι δήμαρχοι των πιο πάνω κατεχόμενων δήμων εξέφρασαν την ομοφωνία τους στα ακόλουθα:

- α. Η κυβέρνηση, όσον αφορά το θέμα της πώλησης σε ξένους των ελληνοκυπριακών περιουσιών που βρίσκονται στα κατεχόμενα, πρέπει να αναλάβει το συντονιστικό ρόλο μεταξύ των αρμόδιων υπηρεσιών και των εκπροσώπων των κατεχόμενων δήμων, ώστε να γίνουν όλες οι αναγκαίες ενέργειες.
- β. Οι κατεχόμενοι δήμοι μέσω της Ένωσης Δήμων Κύπρου θα μπορούσαν, σε συνεννόηση με το Υπουργείο Εξωτερικών και με τη Νομική Υπηρεσία, αλλά και

μέσω των σχέσεων τους με τους αδελφοποιημένους δήμους, να παρέχουν στο εξωτερικό τη σωστή πληροφόρηση για το όλο θέμα. Επίσης, το όλο θέμα μπορεί να προβληθεί κατάλληλα στο εξωτερικό μέσω της Ένωσης Δήμων Κύπρου και της Ένωσης Κοινοτήτων Κύπρου, οι οποίες είναι μέλη του Κογκρέσου των Τοπικών Αρχών του Συμβουλίου της Ευρώπης και συμμετέχουν επίσης στις εργασίες της Επιτροπής των Περιφερειών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- γ. Η κυβέρνηση έχει ήδη αποφασίσει να ενισχύσει οικονομικά την ετοιμασία ιστοσελίδων στο διαδίκτυο για όλους τους κατεχόμενους δήμους και μέσω αυτής της ροής πληροφόρησης, η οποία χρησιμοποιείται συχνά, να επεξηγείται στην κοινή γνώμη το παράνομο της προσφοράς προς πώληση των ελληνοκυπριακών περιουσιών. Περαιτέρω, οποιαδήποτε ροή πληροφόρησης φτάνει στους κατεχόμενους δήμους, θα πρέπει να διαβιβάζεται προς τα αρμόδια κυβερνητικά τμήματα, ώστε να δοθεί η ευκαιρία αλλά και η ευχέρεια στις αρμόδιες κυβερνητικές υπηρεσίες να ασχοληθούν σωστά με το συντονιστικό ρόλο που έχουν να διαδραματίσουν.
- δ. Πρέπει να υπάρξει επίσης σωστός συντονισμός της Νομικής Υπηρεσίας, και των ιδιωτικών νομικών γραφείων όσον αφορά την αντιμετώπιση του προβλήματος και την άσκηση των ατομικών προσφυγών.
- ε. Επιβάλλεται επίσης να ενταθεί η διαφώτιση για το όλο θέμα, ιδίως στη Μεγάλη Βρετανία, όπου τα διάφορα γραφεία διαφημίζουν τις ελληνοκυπριακές περιουσίες, γι' αυτό και έχουν δοθεί οδηγίες σε ανθρώπους της αιδεφότητας εκεί να διερευνήσουν την πιθανότητα άσκησης προσφυγών ή δικαστικών αγωγών εναντίον όλων αυτών των γραφείων που εκμεταλλεύονται την πώληση των ελληνοκυπριακών περιουσιών.

στ. Παράλληλα, η Βουλή, όπως και η κυβέρνηση, θα πρέπει να εντείνουν τις προσπάθειές τους προς την Υπάτη Αρμοστεία ή ακόμα και προς το αγγλικό κοινοβούλιο, ώστε να ενημερωθούν οι πολίτες της Μεγάλης Βρετανίας ότι όλες αυτές οι αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακών περιουσιών είναι παράνομες και ότι όλοι αυτοί οι επίδοξοι αγοραστές στο τέλος θα βρεθούν ζημιωμένοι.

13. ΕΤΕΚ και Ομοσπονδία Συνδέσμων Εργολάβων Οικοδομών Κύπρου (ΟΣΕΟΚ)

Οι εκπρόσωποι των πιο πάνω εμπλεκόμενων μερών δήλωσαν ότι μέχρι την ημερομηνία παρουσίασής τους στην επιτροπή δεν έχουν πληροφορηθεί ότι οποιαδήποτε μέλη τους δραστηριοποιούνται ή εμπλέκονται με οποιοδήποτε τρόπο σε έργα στα κατεχόμενα, τονίζοντας ότι είναι κάθετα αντίθετοι με τη συμμετοχή ή τη διαδραμάτιση οποιουδήποτε ενεργού ρόλου σε τέτοιες πράξεις.

Όπως όμως επισήμαναν οι ίδιοι, λόγω του μεγάλου αριθμού των μελών τους δεν μπορούν να γνωρίζουν μετά βεβαιότητας κατά πόσο υπάρχουν κάποια μέλη τους που ενδεχομένως να είχαν συμμετοχή ή συμμετέχουν σε τέτοιου είδους δραστηριότητες.

14. Σύνδεσμος Κτηματομεσιτών Επιχειρηματιών Κύπρου

Ο εκπρόσωπος του πιο πάνω συνδέσμου δήλωσε ότι στις ελεύθερες περιοχές λειτουργεί ένας μεγάλος αριθμός παράνομων κτηματομεσιτικών γραφείων που ενδεχομένως να διατηρούν παράλληλα και γραφεία στα κατεχόμενα και μέσω αυτών να διαφημίζονται προς πώληση οι ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα. Πολλά από αυτά τα γραφεία, όπως ανέφερε ο ίδιος, έχουν την έδρα τους στο εξωτερικό και μέσω του διαδικτύου προβαίνουν στις σχετικές διαφημίσεις.

Σύμφωνα επίσης με τον πιο πάνω εκπρόσωπο, δεν υπάρχει επαρκής ενημέρωση από τις αρμόδιες υπηρεσίες της κυβέρνησης για το θέμα των αγοραπωλησιών των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα και ιδιαίτερα

στις χώρες του εξωτερικού, γι' αυτό και επιβάλλεται η λήψη άμεσων μέτρων για προώθηση της ενημέρωσης αυτής. Παράλληλα, θα πρέπει, όπως επισήμανε ο ίδιος, να ληφθούν μέτρα για την ενημέρωση και τη σωστή εφαρμογή όσον αφορά τη νέα νομοθεσία για τους κτηματομεσίτες.

Ολοκληρώνοντας την τοποθέτησή του, ο ίδιος εκπρόσωπος δήλωσε ότι ο σύνδεσμός του εισηγείται την ίδρυση ενός φορέα ο οποίος θα αξιολογεί όλες τις καταγγελίες που γίνονται σχετικά με το επίμαχο θέμα και ο οποίος θα επιλαμβάνεται όλων των θεμάτων που το αφορούν. Ειδικότερα, στο φορέα αυτό θα πρέπει να συμμετέχουν εκπρόσωποι του Υπουργείου Εξωτερικών, της Νομικής Υπηρεσίας, της αστυνομίας, του ΚΟΤ και του Συνδέσμου Κτηματομεσιτών Επιχειρηματιών Κύπρου.

Γ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ/ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ/ΘΕΣΕΙΣ/ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Κοινοβουλευτική Επιτροπή Προσφύγων-Εγκλωβισμένων-Αγνοουμένων-Παθόντων, αφού άκουσε και συνεκτίμησε τις απόψεις, θέσεις και στοιχεία που τέθηκαν ενώπιόν της απ' όλα τα εμπλεκόμενα μέρη, ολοκλήρωσε την εξέταση όλων των υπό αναφορά θεμάτων και κατέληξε στα ακόλουθα:

1. Παρατηρήσεις/διαπιστώσεις

Η επιτροπή κρίνει ότι τα θέματα που εξετάστηκαν ενώπιόν της έχουν δύο παραμέτρους, πολιτική και νομική:

α. Πολιτική παράμετρος

Η πολιτική παράμετρος αφορά την πολιτική που πρέπει να εφαρμόζεται μέχρι τη λύση του Κυπριακού και την άρση των συνεπειών της κατοχής σε σχέση με την αντιμετώπιση του φαινομένου των αγοραπωλησιών των τουρκοκυπριακών περιουσιών στις ελεύθερες περιοχές και των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα και την έντονη οικοδομική δραστηριότητα στις ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα. Ειδικότερα:

- i. Όσον αφορά τις πωλήσεις τουρκοκυπριακής γης ή τις παράνομες εγγραφές ακίνητης τουρκοκυπριακής γης δυνάμει χρησικτησίας στις ελεύθερες περιοχές, αυτές παρουσίασαν έξαρση τα τελευταία χρόνια, γι' αυτό και πρέπει να αντιμετωπιστούν σε συνάρτηση με την προστασία των δικαιωμάτων και συμφερόντων του προσφυγικού κόσμου αλλά και των Τουρκοκύπριων ιδιοκτητών τους.
- ii. Σε αρκετές περιπτώσεις, λόγω του ότι έχουν ανεγερθεί προσφυγικοί συνοικισμοί ή ιδιόκτητες κατοικίες σε τουρκοκυπριακή γη ή επειδή τουρκοκυπριακή γη παραχωρήθηκε ως γεωργικός κλήρος σε πρόσφυγες, οι πρόσφυγες βρίσκονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο της έξωσής τους από τους ενδεχόμενους αγοραστές της τουρκοκυπριακής αυτής γης, κατάσταση την οποία επιδεινώνουν και πρόσφατες δικαστικές αποφάσεις.
- iii. Οι πωλήσεις τουρκοκυπριακής περιουσίας ενδεχομένως να πραγματοποιήθηκαν κατόπιν απάτης με τη δημιουργία πλαστών πιστοποιητικών και πληρεξουσίων από κύκλωμα προσώπων που εδρεύουν στην Κύπρο και στο εξωτερικό.
- iv. Σύμφωνα επίσης με πληροφορίες του Υπουργείου Εσωτερικών, αρκετοί δικηγόροι και άλλοι ιδιώτες επαγγελματίες παρουσιάζονται ως μεσολαβητές και προωθητές των αγοραπωλησιών τουρκοκυπριακών περιουσιών με στόχο το κέρδος.
  - Η επιτροπή, ως ένα πρώτο βήμα αντιμετώπισης και χειρισμού του πιο πάνω φαινομένου, με επιστολή της, ημερομηνίας 13 Δεκεμβρίου 2001, προς τον Υπουργό Οικονομικών εισηγήθηκε την τροποποίηση της νομοθεσίας περί Φορολογίας Κεφαλαιουχικών Κερδών ως ένα μέτρο αντιμετώπισης των περιπτώσεων εκείνων όπου τα συμβαλλόμενα μέρη προβαίνουν σε ψευδείς δηλώσεις όσον αφορά

το προϊόν διάθεσης των τουρκοκυπριακών περιουσιών, καταστρατηγώντας έτσι τις πρόνοιες της εν λόγω νομοθεσίας.

- Επιπλέον, η επιτροπή απέστειλε στον τότε πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου επιστολή, ημερομηνίας 13 Ιουνίου 2002, ζητώντας να διερευνηθούν οι περιπτώσεις αυτές, οι οποίες πιθανό να είναι αντιδεοντολογικές και απορριπτές από το δικηγορικό κόσμο.
- v. Όσον αφορά επίσης την αντιμετώπιση του φαινομένου της πώλησης των ελληνοκυπριακών περιουσιών που βρίσκονται στα κατεχόμενα σε διάφορους επίδοξους αγοραστές, η κυβέρνηση θα πρέπει με γνώμονα την προστασία των ιδιοκτησιακών δικαιωμάτων των προσφύγων να λάβει όλα τα κατάλληλα μέτρα αντίδρασης και χειρισμού της κατάστασης αυτής.
- Η επιτροπή, με δική της πρωτοβουλία, εισηγήθηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών την ετοιμασία εγγράφου εργασίας. Στην ετοιμασία του εγγράφου αυτού θα συμπράξουν, εκτός από τη Βουλή των Αντιπροσώπων, και όλες οι άλλες εμπλεκόμενες υπηρεσίες, καθώς και οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης των κατεχομένων, σε μια προσπάθεια εξεύρεσης όλων των πιθανών τρόπων αντίδρασης στην πώληση των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα. Ήδη οι ενέργειες που αφορούν την πιο πάνω εισήγηση τροχοδρομήθηκαν από το 2002.
  - Η επιτροπή, με βάση υπομνήματα που κατατέθηκαν ενώπιόν της από αρμόδια υπηρεσία του κράτους, έκρινε σκόπιμο με επιστολή της, ημερομηνίας 19 Ιουνίου 2002, να διαβιβάσει στον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων τα στοιχεία που αφορούν τους Βρετανούς βουλευτές και ευρωβουλευτές που έχουν αγοράσει ελληνοκυπριακές περιουσίες στο κατεχόμενο τμήμα της Κύπρου,

επισυνάπτοντας παράλληλα και τα ονόματά τους. Παράλληλα, η επιτροπή στην ίδια επιστολή διαβίβασε την παράκλησή της προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων όπως προβεί στις δέουσες παραστάσεις προς τη Βουλή των Κοινοτήτων και τη Βουλή των Λόρδων για γνωστοποίηση της όλης κατάστασης, η οποία θεωρείται από την Κυπριακή Δημοκρατία πολιτικά και νομικά απαράδεκτη.

Με τα στοιχεία που έχουν κατατεθεί αποδεικνύεται ότι η πολιτική της Τουρκίας και του ψευδοκράτους, πέραν του εθνικού ξεκαθαρίσματος, αφορά και τις κατεχόμενες περιουσίες, αφού επιδιώκεται η οικειοποίηση όλων των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα. Με βάση κάποιες πρόνοιες του Σχεδίου Ανάν, επιδιώκεται επίσης η δημιουργία νέων τετελεσμένων επί των τετελεσμένων της εισβολής, έτσι ώστε με τη λύση να καθίσταται αδύνατη η εφαρμογή των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας, κατοχής και χρήσης, όπως καθορίζονται στο σύνταγμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Περαιτέρω, η επιτροπή κρίνει σκόπιμο να χαιρετίσει τις ενέργειες της κυβέρνησης για καταγγελία αυτής της πολιτικής της Τουρκίας στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών, την Ευρωπαϊκή Ένωση και άλλους διεθνείς και περιφερειακούς οργανισμούς. Επιπλέον, θεωρεί ότι επιβάλλεται όπως μελετηθεί το ενδεχόμενο λήψης περαιτέρω πολιτικών, διπλωματικών και νομικών μέτρων από όποιο βήμα προσφέρεται προς την Κυπριακή Δημοκρατία.

β. Νομική παράμετρος

Η νομική παράμετρος του όλου θέματος αφορά τη νομική προστασία που η κυβέρνηση μπορεί να παράσχει, ειδικότερα, είτε μέσω των εθνικών νομικών

διαδικασιών είτε διεθνώς μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων:

- i. στους πρόσφυγες που βρίσκονται αντιμέτωποι με τον κίνδυνο της έξωσής τους από την τουρκοκυπριακή περιουσία που κατέχουν, η οποία πωλήθηκε σε τρίτους ή οι ίδιοι οι Τουρκοκύπριοι ιδιοκτήτες της, οι οποίοι διαμένουν στις ελεύθερες περιοχές, τη διεκδικούν και
- ii. στους Ελληνοκύπριους ιδιοκτήτες περιουσιών στα κατεχόμενα οι οποίες έχουν δημευθεί από το ψευδοκράτος και τώρα πωλούνται από τους ψευδοκατόχους τους σε κατοίκους του εξωτερικού ή σε ξένες εταιρείες που θέλουν να επενδύσουν στα κατεχόμενα μέσω των διάφορων κτηματομεσιτικών γραφείων που εδρεύουν είτε στα κατεχόμενα είτε στο εξωτερικό είτε από “πειρατές” της κτηματομεσιτείας που εδρεύουν και δραστηριοποιούνται στις ελεύθερες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας.

2. Θέσεις/εισηγήσεις

Η επιτροπή, επισημαίνοντας τη σοβαρότητα που χαρακτηρίζει τα θέματα που τέθηκαν ενώπιόν της, όχι μόνο όσον αφορά την ανάγκη προστασίας του προσφυγικού κόσμου, αλλά και του κύρους του ίδιου του κράτους, αφού με την πολιτική που εφαρμόζει το κατοχικό καθεστώς δημεύει και ξεπουλά στους ξένους τις ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα, κρίνει ότι επιβάλλεται να ληφθούν άμεσα μέτρα για αντιμετώπιση της όλης κατάστασης.

Συνεπώς, η επιτροπή θεωρεί ότι το κράτος θα πρέπει να θέσει σε συναγερμό όλους τους μηχανισμούς που διαθέτει για αντιμετώπιση των παράνομων αυτών πωλήσεων ελληνοκυπριακής περιουσίας στα κατεχόμενα. Το ίδιο θα πρέπει να πράξει και για τις αγοραπωλησίες τουρκοκυπριακής περιουσίας στις ελεύθερες περιοχές, αφού, όπως διαπιστώνεται πιο πάνω, αρκετές από αυτές ενέχουν το στοιχείο της παρανομίας ή/και απάτης.

Επίσης η επιτροπή, με βάση τις παρατηρήσεις και διαπιστώσεις που έκανε στην παράγραφο 1 πιο πάνω, απευθύνεται προς την εκτελεστική εξουσία και την καλεί να υιοθετήσει τις θέσεις και εισηγήσεις της, προγραμματίζοντας, όπου είναι εφικτό, την άμεση υλοποίησή τους με τη λήψη των ανάλογων μέτρων ως ακολούθως:

α. Στις περιπτώσεις όπου ο πρόσφυγας αντιμετωπίζει τον κίνδυνο έξωσης λόγω του ότι είναι κάτοχος τουρκοκυπριακής περιουσίας που πωλήθηκε ή που διεκδικείται από το νόμιμο Τουρκοκύπριο ιδιοκτήτη της, η κυβέρνηση, συνυπολογίζοντας τη βαρύτητα των όποιων αρνητικών επιπτώσεων, να προωθεί, ανάλογα με την περίπτωση, την κατάλληλη λύση χωρίς να παραβιάζονται τα δικαιώματα των προσφύγων. Επίσης, στις περιπτώσεις όπου η τουρκοκυπριακή περιουσία διεκδικείται από τους νόμιμους Τουρκοκύπριους ιδιοκτήτες της, οι οποίοι, σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία και πολιτική που ακολουθείται, δικαιούνται να τη διεκδικήσουν, θα πρέπει να καταβάλλεται προσπάθεια εξεύρεσης μιας δίκαιης λύσης, ώστε να μην παραβιάζονται και τα δικά τους δικαιώματα και, όπου είναι εφικτό, να προωθείται τέτοια λύση, ώστε η διευθέτηση να αφορά είτε οικονομικό διακανονισμό είτε εξεύρεση νέας κατοικίας ή γεωργικού κλήρου ή/και, σ' εξαιρετικές περιπτώσεις, να ακολουθείται η διαδικασία της απαλλοτρίωσης ή της επίταξης. Επιπλέον, η κυβέρνηση με τη συμβολή της Νομικής Υπηρεσίας να εξετάσει το ενδεχόμενο περαιτέρω βελτίωσης ή τροποποίησης της υφιστάμενης νομοθεσίας για τη διαχείριση των τουρκοκυπριακών περιουσιών με στόχο την προστασία των δικαιωμάτων των προσφύγων που διαμένουν σε τέτοιες περιουσίες έναντι αυτών που τις αγοράζουν με στόχο την κερδοσκοπία. Ειδικότερα, η επιτροπή στα πλαίσια εξέτασης τροποποιητικού νομοσχεδίου και τροποποιητικών κανονισμών σχετικά με την πιο πάνω νομοθεσία, που ήταν κατατεθειμένη ενώπιόν της κατά τη χρονική περίοδο 2002-2003, συνέβαλε στο

να επέλθουν ήδη αρκετές σημαντικές βελτιώσεις σ' αυτήν. Συγκεκριμένα, ενδυναμώθηκε ο ρόλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής, οι επαρχιακές ειδικές επιτροπές λειτουργούν με περισσότερη διαφάνεια και όλες οι σχετικές αποφάσεις που λαμβάνονται κοινοποιούνται στην Κοινοβουλευτική Επιτροπή Προσφύγων-Εγκλωβισμένων-Αγνοουμένων-Παθόντων για ενημέρωσή της.

- β. Για την αντιμετώπιση των περιπτώσεων όπου τουρκοκυπριακές περιουσίες πωλούνται από Τουρκοκυπρίους οι οποίοι ήταν κάτοικοι εξωτερικού πριν από το 1974 ή από τους φερόμενους ως νόμιμους αντιπροσώπους ή διαχειριστές της περιουσίας τους η κυβέρνηση θα πρέπει να ελέγχει επισταμένως κάθε ξεχωριστή περίπτωση και, όπου διαπιστώνεται παραβίαση της νομοθεσίας, θα πρέπει να προχωρεί στη λήψη ποινικών μέτρων εναντίον των παρανομούντων.

Ειδικότερα:

- i. Η επιτροπή εισηγείται όπως δοθούν οδηγίες στις πρεσβείες της Κυπριακής Δημοκρατίας στο εξωτερικό, ώστε να επιδεικνύουν ιδιαίτερη προσοχή ως προς τη γνησιότητα των εγγράφων που προσκομίζονται. Η ίδια σύσταση θα μπορούσε να γίνει και προς το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας κατά την εγγραφή των διάφορων συμβολαίων ή τη διαδικασία μεταβίβασης της τουρκοκυπριακής ακίνητης περιουσίας στους φερόμενους αγοραστές της.
- ii. Η εισήγηση της επιτροπής που διαβιβάστηκε στον Υπουργό Οικονομικών για τροποποίηση της νομοθεσίας περί Φορολογίας των Κεφαλαιουχικών Κερδών θα μπορούσε να συμβάλει θετικά στην πάταξη των παρανομιών αυτών.
- iii. Η έκβαση επίσης της διερεύνησης που ζήτησε η επιτροπή από τον πρόεδρο του Παγκύπριου Δικηγορικού Συλλόγου σε σχέση με τη διαμεσολάβηση αριθμού δικηγόρων για την πραγματοποίηση των

διάφορων αυτών συναλλαγών θα μπορούσε να ληφθεί υπόψη από το κράτος για μια πιο ολοκληρωμένη αντιμετώπιση του όλου προβλήματος.

- γ. Αναφορικά με τις πωλήσεις σε ξένους ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα, θα πρέπει από πλευράς της κυβέρνησης να δημιουργηθεί ένας μόνιμος μηχανισμός αντιμετώπισής τους, ο οποίος θα περιλαμβάνει συνεχή επαγρύπνηση και παρακολούθηση όλων των ενεργειών που λαμβάνουν χώρα, καθώς και παράλληλη εγρήγορση όλων των εμπλεκόμενων μερών.

Ειδικότερα, η κυβέρνηση μπορεί να αξιοποιήσει τις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (π.χ. της τέταρτης διακρατικής προσφυγής, τις υποθέσεις της Τιτίνας Λοϊζίδου και διάφορων άλλων προσφυγών ιδιοκτητών ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα) και με τη συμβολή της Νομικής Υπηρεσίας και του Υπουργείου Εξωτερικών μέσω των διπλωματικών αποστολών στο εξωτερικό να γνωστοποιηθεί με επίσημη ανακοίνωση το παράνομο των αγοραπωλησιών των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα. Στην ανακοίνωση αυτή να γνωστοποιείται επίσης ότι θα διώκονται ποινικά όχι μόνο όσοι αγοράζουν περιουσίες Ελληνοκυπρίων στα κατεχόμενα, αλλά και όσοι μεσολαβούν για την πραγματοποίηση των συναλλαγών αυτών, όπως είναι τα διάφορα κτηματομεσιτικά γραφεία, τα οποία, αν είναι εγγεγραμμένα, θα πρέπει να διαγράφονται. Επιπλέον, κρίνεται σκόπιμο, όταν οι πολίτες πληροφορηθούν για τέτοιου είδους ενέργειες και συναλλαγές, να ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές. Επίσης να αναφέρεται ρητά ότι, όσοι αγοράζουν τέτοιες περιουσίες, δε θα δικαιούνται να έρχονται στις ελεύθερες περιοχές της Κυπριακής Δημοκρατίας μέσω των νόμιμων αεροδρομίων και λιμανιών της ή να διέρχονται μέσω των οδοφραγμάτων. Παράλληλα, να ετοιμαστεί και ένα ενημερωτικό ένθετο και να συμπεριληφθεί στα

διάφορα έντυπα που διανέμονται από τις Κυπριακές Αερογραμμές, τον ΚΟΤ, τα τουριστικά καταλύματα κ.λπ.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει μέσω του Ευρωκοινοβουλίου να προωθηθεί η υιοθέτηση αριθμού ψηφισμάτων που να καταδικάζουν το φαινόμενο αγοραπωλησιών ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα σε ξένους και να ενημερώνεται ο Ευρωπαίος πολίτης ότι κάτι τέτοιο είναι παράνομο και η επένδυση είναι επισφαλής.

- δ. Αναφορικά με τη χρήση του διαδικτύου, το οποίο είναι ο κύριος χώρος διαφήμισης των αγοραπωλησιών γης στα κατεχόμενα, θα μπορούσε, με τη βοήθεια του Τμήματος Υπηρεσιών Πληροφορικής του Υπουργείου Οικονομικών, να εξευρεθούν όλες οι ηλεκτρονικές σελίδες που διαφημίζουν τις πιο πάνω αγοραπωλησίες, ώστε να καταστεί δυνατό να εξευρεθούν επίσης και οι κατάλληλοι τρόποι αντιμετώπισης του προβλήματος αυτού. Ειδικότερα, θα μπορούσε μέσω των ιστοσελίδων αυτών να παρέχεται η δυνατότητα στους πιθανούς ξένους αγοραστές να πληροφορούνται από το Τμήμα Κτηματολογίου και Χωρομετρίας κατά πόσο η ακίνητη περιουσία που ενδιαφέρονται να αγοράσουν στα κατεχόμενα ανήκει σε Ελληνοκυπρίους.

Παράλληλα, παρ' όλο που δεν υπάρχει διεθνής νομοθεσία που να διέπει τη λειτουργία του διαδικτύου, θα μπορούσε να δημιουργηθεί σελίδα στο διαδίκτυο μέσω της οποίας η Κυπριακή Δημοκρατία να ενημερώνει όλους τους χρήστες του διαδικτύου ότι, όσοι αγοράζουν ελληνοκυπριακές περιουσίες στα κατεχόμενα, καθώς και όλα τα κτηματομεσιτικά γραφεία που ασχολούνται και μεσολαβούν για την επίτευξη των αγορών αυτών, θα διώκονται ποινικά ή θα υπόκεινται στη λήψη νομικών μέτρων εναντίον τους.

- ε. Τέλος, η κυβέρνηση καλείται να λαμβάνει μέτρα, για να αποτρέπει τη συμμετοχή τουρκοκυπριακών οργανισμών ή ιδιωτών σε διεθνείς τουριστικές εκθέσεις που διαφημίζουν και/ή προβάλλουν ξενοδοχεία ελληνοκυπριακής ιδιοκτησίας.

11 Απριλίου 2006 Αρ. Φακ.: 23.04.180.2001-23.04.268.2001-23.04.186.2002-23.04.198.2005
ΙΧ/ΓΧ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. Οι τουρκοκυπριακές περιουσίες στις ελεύθερες περιοχές, οι αγοραπωλησίες ελληνοκυπριακών - τουρκοκυπριακών περιουσιών και η ισχυριζόμενη δραστηριοποίηση Ελληνοκυπρίων στις κατεχόμενες περιοχές.
2. Πώληση εκ μέρους του κατοχικού καθεστώτος ελληνοκυπριακών περιουσιών σε ξένους ή και άλλα πρόσωπα που βρίσκονται στα κατεχόμενα.
3. Η συνεχιζόμενη παράνομη εκμετάλλευση και ο σφετερισμός των κατεχόμενων περιουσιών μας από τις τουρκοκυπριακές αρχές.
4. Η συνεχώς αυξανόμενη εκμετάλλευση των ελληνοκυπριακών περιουσιών στα κατεχόμενα, καθώς και οποιοδήποτε άλλο θέμα που αφορά τις εν λόγω περιουσίες και τρόποι αντιμετώπισης του φαινομένου αυτού.